

ÁLLAMI SZÁMVEVŐSZÉK

KEKVA PÉNZÜGYI ÚTMUTATÓ

az Állami Számvevőszék pénzügyi és gazdasági iránymutatásai, ajánlásai a felsőoktatási közfeladatot ellátó közérdekű vagyonkezelő alapítványok és felsőoktatási intézményeik részére

2024. október

Tartalomjegyzék

Az Állami Számvevőszék elnökének köszöntője	3
Költségvetéssel, pénzügyekkel és vagyongazdálkodással kapcsolatos iránymutatások.....	4
1. Az Állami Számvevőszék ellenőrzése.....	4
1.1. Állami Számvevőszék hatásköre, az ellenőrzés jogalapja	5
2. Felsőoktatási közfeladatot ellátó közérdekű vagyongazdálkodó alapítvány.....	5
2.1. Vagyongazdálkodás – vagyonyilvántartás	6
2.2. Pénzügyi-számviteli feladatok.....	13
3. A vagyongazdálkodó alapítvány fenntartásába tartozó felsőoktatási intézmény.....	21
3.1. Vagyongazdálkodás-vagyonyilvántartás	21
3.2. Pénzügyi-számviteli feladatok.....	26
3.3. Gazdasági társaságokkal kapcsolatos tulajdonosi joggyakorlás és részesedés szerzés.....	33
4. Számviteli keret	40
4.1. Számviteli politika	41
4.2. Számlarend és bizonylati rend.....	42
5. Finanszírozás	43
5.1. Költségvetési támogatások.....	44
6. Kontrollrendszer.....	46
6.1. Kormányzati szektor	47
6.2. Kontrollrendszer kialakítása.....	50
6.3. Belső ellenőrzés.....	53
MELLÉKLETEK.....	55
1. számú melléklet	55
2. számú melléklet.....	57
Rövidítések Jegyzéke	58

Az Állami Számvevőszék elnökének köszöntője

Az Állami Számvevőszék tanácsadói tevékenysége keretében érdemi és hatékony segítséget kíván nyújtani az ellenőrzött szervezeteknek a későbbi számvevőszéki ellenőrzésekre történő felkészüléshez, illetve hozzá kíván járulni a gazdálkodásuk szabályszerűségének és eredményességének fejlesztéséhez.

Jelen dokumentumot az Állami Számvevőszék gyakorlati kézikönyvnek is szánja, amely nem kötelező ajánlásokat és jó gyakorlatokat fogalmaz meg annak érdekében, hogy a vagyonkezelő alapítványok és felsőoktatási intézményeik a rájuk bízott jelentős vagyonnal és közpénzzel a tőlük elvárt magas színvonalon és felelősen gazdálkodjanak. Fontos felhívni a figyelmet arra, hogy ezt a vagyont a közösség érdekeinek lehető legteljesebb figyelembevételével használják fel és tevékenységüket ténylegesen a rájuk bízott társadalmi célok megvalósításáért végezzék.

Az alapítványok és egyetemeik a közfeladat ellátáshoz szükséges vagyon mellett költségvetési forrásból biztosított közpénzzel és saját bevétellel is gazdálkodnak, így a felelős gazdálkodás követelményét mindvégig szem előtt kell tartaniuk. Fontos felhívni a figyelmet a vagyonkezelő alapítványok befektetési tevékenységével kapcsolatban a kellő körültekintésre és a megfontolt, megalapozott döntéshozatal fontosságára is.

A modellváltás óta eltelt idő alkalmat ad a számvetésre, az új jogintézmények, szervezeti formák és a kialakult együttműködés, valamint a felhalmozott gyakorlati tapasztalatok értékelésére és kicserélésére.

Az Állami Számvevőszék törekszik arra, hogy a vagyonkezelő alapítványok és a felsőoktatási intézmények közfeladatuk ellátása során, a hatékonyság, a teljesítmény és a minőség szempontjait érvényesítsék és állítsák működésük és gazdálkodásuk középpontjába.

Az Állami Számvevőszék tanácsadói tevékenysége részeként a vagyonkezelő alapítványok és a fenntartásukba tartozó egyetemek támogatása céljából önkéntesen kitölthető anonim öntesztet is közzé tett honlapján, amelynek tanulmányozásával és kitöltésével az alapítványok és egyetemeik értékelhetik saját működésüket. Az öntesztben megfogalmazott kérdések a szabályszerű gazdálkodást értékelő legfontosabb területeket fedik le, fókuszálva a számviteli, a beszámolási és a közpénzek nyilvántartási feladataira.

Bízom abban, hogy az Állami Számvevőszék iránymutatásai és ajánlásai közreadásával valódi segítséget és támogatást nyújt a felsőoktatási közfeladatot ellátó közérdekű vagyonkezelő alapítványok és a fenntartásukba tartozó egyetemek részére és hozzájárul a szabályos és felelős működésükhöz.

Dr. Windisch László

Költségvetéssel, pénzügyekkel és vagyongazdálkodással kapcsolatos iránymutatások

Jelen dokumentum kiadásának egyik kiemelt célja, hogy a számvevőszéki ellenőrzésekre történő felkészüléshez érdemi és hatékony segítséget nyújtson az ellenőrzött szervezeteknek, illetve, hogy hozzájáruljon a gazdálkodás szabályszerűségének és eredményességének fejlesztéséhez.

A magyar állam által biztosított jelentős mértékű támogatásnak a felsőoktatási közfeladat ellátása során történő felhasználásakor érvényesülnie kell a gazdaságosság, a hatékonyság és az eredményesség elveinek is, annak érdekében, hogy a Magyarország jövőjét alapvetően meghatározó felsőoktatás versenyképessége, színvonala és minősége a modellváltást követően érezhetően javuljon.

Az Állami Számvevőszék tanácsadói tevékenysége részeként az alapítványok/vagyonkezelő alapítványok¹ és a fenntartásukba tartozó egyetemek/felsőoktatási intézmények² támogatása céljából önkéntesen kitölthető tesztet tesz közzé a honlapján, amelynek tanulmányozásával, kitöltésével az alapítványok és egyetemeik értékelhetik saját működésüket. Az öntesztben megfogalmazott kérdések a szabályszerű gazdálkodást értékelő legfontosabb területeket fedik le, fókuszálva a számviteli, beszámolási és a közpénz nyilvántartási feladataira.

Iránymutatásaink és ajánlásaink az alapítványok és a fenntartásukba tartozó egyetemek gazdálkodásának, finanszírozásának legfontosabb szempontjaival foglalkoznak. Tárgyaljuk továbbá a vagyongazdálkodás és vagyonnyilvántartás kérdéseit és kitérünk a fenntartók vagy intézményeik tulajdonában álló gazdasági társaságokkal kapcsolatos tulajdonosi joggyakorlás fontosabb elemeire is.

Megfogalmaztunk nem kötelező érvényű ajánlásokat is, amelyek a jogszabályi előírásoknak való megfelelésen túl támogatják nem csak a szabályszerű, hanem a hatékony, eredményes és felelős gazdálkodást is.

A szintén nem kötelező érvényű jó gyakorlatok megfogalmazására az alapítványok és a felsőoktatási intézmények honlapján közzétett szabályzatok felhasználásával került sor.

1. Az Állami Számvevőszék ellenőrzése

Jelen iránymutatás segítséget kíván nyújtani a közfeladatot ellátó közérdekű vagyonkezelő alapítványok és a fenntartásukba tartozó egyetemek jogszabályi előírásoknak is megfelelő gazdálkodása szabályszerűségi és eredményesség kritériumainak meghatározásához és azok betartásához, továbbá a kontrollrendszer elemeinek és felelőseinek a jogszabályok figyelembevételével történő meghatározásához. Az iránymutatásaink és ajánlásaink, valamint a bemutatott jó gyakorlatok támogatni kívánják a döntéshozatali folyamatban az ellenőrzési

szempontok figyelembevételét, illetve a felkészülést az ÁSZ tv.³ 5. § (3) bekezdése alapján lefolytatandó ellenőrzésekre.

Célunk, hogy támogatást nyújtsunk a vagyonkezelő alapítványok és a fenntartásukban lévő felsőoktatási intézmények szabályszerű működéséhez, a jogszabályokban foglalt kötelezettségeik teljesítéséhez, belső kontrollrendszerük kiépítéséhez, amely hozzájárul a gazdaságos, hatékony és eredményes feladatellátáshoz.

A megfogalmazott nem kötelező érvényű ajánlások és jó gyakorlatok támogatják és segítik az alapítványokat és egyetemeiket a rájuk bízott jelentős vagyonnal és közpénzzel való magas színvonalú és felelős gazdálkodásban.

1.1. Állami Számvevőszék hatásköre, az ellenőrzés jogalapja

Az ÁSZ⁴ az Országgyűlés legfőbb pénzügyi és gazdasági ellenőrző szerve, amely ellenőrzi a központi költségvetés végrehajtását, az államháztartás gazdálkodását, az államháztartásból származó források felhasználását és a nemzeti vagyon kezelését. Az Alaptörvény⁵ felhatalmazása alapján az ÁSZ ellenőrzéseit törvényességi, célszerűségi és eredményességi szempontok szerint végzi.

A gazdálkodás ellenőrzése során az ÁSZ az államháztartásból származó források felhasználásának keretében ellenőrzi az államháztartásból nyújtott támogatás, az államháztartásból meghatározott célra ingyenesen juttatott vagyon felhasználását az alapítványoknál és az egyéb kedvezményezett szervezeteknél (ÁSZ tv. 5. § (3) bekezdés). Amennyiben a kedvezményezett szervezet az államháztartásból támogatásban - ide nem értve a személyi jövedelemadó meghatározott részének az adózó rendelkezése alapján történő átutalását - vagy ingyenes vagyonjuttatásban részesül, gazdálkodási tevékenységének egésze ellenőrizhető.

Az ellenőrzés az alapítványok és a fenntartásukba tartozó felsőoktatási intézmények gazdálkodásának minden lényeges területére kiterjedhet. Ennek keretében mind az alapítványok, mind az egyetemek esetében megfeleléségi (szabályszerűségi, helyénvalósági), valamint teljesítményellenőrzési kritériumok is meghatározhatók, illetve moduláris ellenőrzés (egy-egy részterület ellenőrzése) lefolytatására is van lehetőség.

2. Felsőoktatási közfeladatot ellátó közérdekű vagyonkezelő alapítvány

A Számv. tv.⁶ 3. § (1) bekezdés 4. pont a) alpontja alapján az alapítványok (így a közfeladatot ellátó közérdekű vagyonkezelő alapítványok is) egyéb szervezetnek, a Civil tv.⁷ 2. § 6. c) pontja szerint civil szervezetnek minősülnek, ezért gazdálkodásuk során a Számv. tv., a Civil tv. a KEKVA tv.⁸ mellett az Eszámvr.⁹ előírásait is figyelembe kell venniük.

A KEKVA tv. 5. § (4) bekezdése alapján a közfeladatot ellátó közérdekű vagyonkezelő alapítványok közhasznú jogállásúnak minősülhetnek, ha azt kérelmezik. Ebben az esetben az alapítvány ezen jogállását a közhiteles nyilvántartásban is fel kell tüntetni.

ÁSZ ajánlás

- Javasolt, hogy a közfeladatot ellátó közérdekű vagyonkezelő alapítványok – a kuratóriumi elnökök konferenciája mellett – alakítsanak ki olyan tudásközpontot, melynek célja a jogszabályok egységes értelmezése, a szabályszerű, hatékony és eredményes gazdálkodással kapcsolatosan felmerülő kérdések megvitatása.

2.1. Vagyongazdálkodás – vagyonyilvántartás

2.1.1. Alapítvány vagyona

Az alapítványok vagyona a közfeladat ellátását biztosítja. Vagyonnal való gazdálkodásuk során alapvető elvárás, a vagyon közfeladat ellátása érdekében történő használata mellett annak megóvása és amennyiben mód van rá – az eredményes gazdálkodás következtében – gyarapítása is. Az alapítványi vagyon célja az egyetemi célok megvalósításának támogatása. A pénzügyileg stabil alapítvány forrástámogatással tudja támogatni az általa fenntartott egyetem céljait.

A KEKVA tv. 12. § (9) bekezdése szerint az alapítvány vagyonkezelési tevékenységének, továbbá közfeladatának ellátása és közérdekű céljának megvalósítása érdekében az állam által az alapítvány részére ingyenesen juttatott vagyonelemeket nyilvántartási értéken történő átvezetéssel az alapítvány tulajdonába kell adni.

A KEKVA tv. 4. § (2) bekezdés alapján az alapítónak az alapítvány rendelkezésére bocsátott vagyont az alapító okiratban vagyontárgyanként, vagyonelemenként az azonosításukhoz szükséges részletességgel kell megjelölni, illetve minden további vagyonátadás során a tulajdonjog átszállását az alapító okiratban is fel kell tüntetni (KEKVA tv. 12. § (1) bekezdés). Az alapító okiratban rögzíteni kell az alapítványi vagyon kezelésének és felhasználásának alapvető céljait és elveit is. (KEKVA tv. 10. § (3) bekezdés).

A KEKVA tv. 11. § (1) bekezdése lehetőséget ad az alapítónak arra, hogy a vagyonkezelő alapítvány létrehozásakor az alapító okiratban meghatározza az alapítvány javára rendelt vagyonnak azt a tőkeminimumnál nem alacsonyabb mértékét, amely alá az alapítvány vagyona nem csökkenhet. Meghatározás hiányában a tőkeminimumot kell ilyennek tekinteni.

Az alapítvány gazdasági tevékenységként a javára rendelt, illetve alapító okiratban megjelölt közérdekű célok, közfeladatok megvalósítása, a kedvezményezettként megjelölt személy, illetve személyek javára történő vagyoni juttatás céljából bizalmi vagyonkezelésbe vett, valamint egyéb forrásból származó vagyona kezelését alapítványi céljaként végzi, és azzal a felelős gazdálkodás követelménye sérelme nélkül szabadon gazdálkodhat (KEKVA tv. 3. § (6) bekezdés, 12. § (3) bekezdés). A szabályszerű és jövedelmező vagyongazdálkodás biztosítása érdekében fontos szerepet tölt be a felügyelőbizottság és a vagyonellenőr, melyek létrehozása/kijelölése kötelező (KEKVA tv. 6. § (2) és 8. § (1) bekezdés).

ÁSZ ajánlás

- Javasolt a könyvvizsgáló meghívása a beszámoló tárgyalásával kapcsolatos felügyelőbizottsági és kuratóriumi ülésekre.

A vagyonelemekkel való szabad gazdálkodás során figyelembe kell venni a belső szabályzatokban rögzített előírásokat, a vagyonellenőr véleményét, biztosítani kell a folyamatos nyomon követést (nyilvántartások), ellenőrzést (leltár), lehetővé téve a megalapozott döntéshozatalt a vezetők számára.

A KEKVA tv. 11. § (3) bekezdése alapján az alapítvány az állam által juttatott vagyont és annak hozamát közvetlenül vagy közvetett módon a közfeladatra, illetve közérdekű célra fordítja, mely során (a piaci magánbefektető elvével összhangban) gazdálkodási tevékenységet végezhet, ezzel azonban nem veszélyeztetheti a közfeladat ellátását.

Az alapítványok önállóan gazdálkodó szervezetként, gazdálkodásuk részeként jogosultak gazdasági társaságok alapítására, üzemeltetésére, működtetésére, részesedést szerezhetnek, illetve részesedéseiket elidegeníthetik. Az állam által juttatott társasági részesedés esetén – az alapító okiratban rögzített feltételekkel – az államot elővásárlási jog, nyilvánosan működő részvénytársaság esetén vételi jog illeti meg (KEKVA tv. 12. § (4) bekezdés).

ÁSZ ajánlás

- A felelős gazdálkodás érdekében javasolt annak szabályozása (pl. vagyongazdálkodási szabályzat, befektetési szabályzat), hogy az alapítvány által létrehozott gazdasági társaság az egyes vagyonelemekkel milyen keretek között, milyen felelősségi és hatásköri felhatalmazással gazdálkodhatnak, a gazdálkodás eredményéről beszámolási kötelezettséget hogyan kell teljesíteni.
- Befektetéshez szükséges döntés megalapozottsága érdekében javasolt, hogy az alapítvány a befektetési döntéseinek előkészítése, a döntések végrehajtásának koordinálása és monitorozása, a vagyongazdálkodási tevékenység hosszú távú eredményessége és a vagyon gyarapítása érdekében gazdasági végzettségű és befektetési tapasztalattal rendelkező szakemberekből álló testület/szervezeti egység szakértői támogatását vegye igénybe a szakmai közreműködés költség-haszon arányainak szem előtt tartásával (pl. befektetési testület).
- Javasolt az alapítvány által az egyetem érdekében és javára létrehozott gazdasági társaságok döntési mechanizmusának belső szabályozása az egyetem bevonásával.

Vagyonkezelői jog

Az alapítvány részére vagyonkezelői jog is biztosítható a nemzeti vagyonról szóló törvény, illetve a KEKVA tv. rendelkezései alapján. Az alapítvány javára közfeladathoz rendelt vagyontárgy vagyonkezelésbe adásakor az alapítványt közfeladathoz rendelt vagyonkezelői jog illeti meg a KEKVA tv. 13. § (1)-(11) bekezdéseiben meghatározott jogokkal és kötelezettségekkel, amelyet

ingatlan esetén az ingatlan-nyilvántartásba, ingó esetén a vagyontárgy tulajdonjogát, illetve a vagyontárgyra vonatkozó jog fennállását tanúsító közhiteles nyilvántartásba is be kell jegyezni.

A Vtv.¹⁰ 27. § (10) bekezdése, a Vtvr.¹¹ 9. § (3) bekezdése, valamint 14. § (1a) bekezdése alapján az alapítványnak a vagyonkezelte vagyon tekintetében gondoskodni kell a vagyonyilvántartás vezetéséről, illetve a vagyonkezelési szerződés szerinti adatszolgáltatási kötelezettség teljesítéséről.

Gazdasági társaság alapítása

Gazdasági társaság létrehozása az alapítványok gazdálkodási szabadságából adódó lehetőség. Eredményes működésük segíti a közfeladatot ellátó közérdekű vagyonkezelői alapítványok feladatainak ellátását, a közérdekű célok elérését, ugyanakkor az önállóan működő és gazdálkodó gazdasági társaságok vagy az azokban szerzett vagyoni részesedések a közérdekű vagyonkezelői alapítványok, mint tulajdonosok számára mindenkor kockázatot is hordoznak.

ÁSZ ajánlás

- A gazdasági társaságok alapítvány által történő alapításakor célszerű felmérni a tervezett működés alapvető, hosszú távú gazdasági célját, annak eléréséhez szükséges feltételeket, a működés során felmerülő kockázatokat, társaság stratégiáját, a stratégiát lebontva kitűzni a középtávú-, majd operatív célokat, és ezek minden szintjéhez teljesítménycélokat és teljesítményértékeket rendelni.

A gazdasági társaságok az alapítvány, mint tulajdonos számára szerteágazó kockázatot hordozhatnak, melynek kezelése során fontos a tulajdonosi részesedések áttekinthetőségének, alakulásuk és hasznosulásuk folyamatos nyomon követésének biztosítása és rendszeres értékelése működésük teljes időtartama alatt. A tulajdoni részesedések átláthatóságának hiányosságai felvetik annak kockázatát is, hogy a KEKVA. tv 15. § (3) bekezdésben előírt összeférhetlenségi szabályok nem érvényesülnek.

ÁSZ ajánlás

- A gazdasági társaság alapítását megelőzően vagy részesedés szerzést követően javasolt elkészíteni a társaság működésére vonatkozó üzleti tervet és kockázatelemzést az alapító és a társaság sajátosságainak megfelelően. A kockázatelemzésnek javasolt kitérni arra, hogy a gazdasági társaságok láncolatának létrehozása önmagában magas kockázatot hordoz.
- A tulajdoni részesedések szerzése, a velük való felelős gazdálkodás és döntéshozatal folyamatos körültekintést, fokozott óvatosságot, valamint pénzügyi, befektetői szakértői figyelmet igényel.

A gazdasági társaságokkal kapcsolatos tulajdonosi joggyakorlásra vonatkozó további ajánlások a 3.3. fejezetben találhatók.

2.1.2. *Vagyonynyilvántartás*

Az alapítvány vagyонkimutatásának, nyilvántartásának a valóságnak megfelelően kell tartalmazni a mindenkor aktuális vagyoni helyzetet. A vagyonelemeknek beazonosíthatónak, visszakereshetőnek, nyomon követhetőnek kell lennie a vagyonyilvántartásban és tartalmaznia kell a vagyontárgy rendeltetését, sajátosságait, tényleges állapotát, a hozzá kapcsolódó egyéb információkat, tényeket, számviteli adatokat. Ily módon biztosítható az alapítvány rendelkezésére álló vagyon naprakész ismerete, a vagyonnal kapcsolatos megfelelő döntések meghozatalához.

ÁSZ ajánlás

- Az alapítvány vagyonyilvántartása biztosítsa a beszámoló valódiságát, a mérleg teljeskörűségét, a valóságnak megfelelő alátámasztását. A vagyonyilvántartás tartalmazza azokat az alap adatokat, amelyek alapján a vagyonelemek beazonosíthatók.

2.1.3. *Vagyongazdálkodással kapcsolatos kockázatelemzés*

A vagyon nagysága nem állandó, folyamatosan változik, egyes vagyonelemek hasznosíthatók, mások az alapítvány céljainak, feladatának végrehajtása során kötött rendeltetéssel bírnak, korlátozottan vagy teljes mértékben forgalomképtelenek.

A vagyon jelentős változása esetén részletes elemzésre van szükség, amely egyaránt ki kell terjedjen az eszközöket növelő és csökkentő gazdasági események és azok hatásának vizsgálatára. A jelentős változás nagyságrendjét javasolt eszközcsoportonként a Vagyongazdálkodási tervben rögzíteni.

A kockázatelemzés megbízhatóságát erősíti, ha a mutatókhoz felhasznált adatok a számviteli politikában és annak keretében elkészített szabályzatokban rögzített elvek alapján összeállított, teljes körű leltárral alátámasztott beszámolókból, illetve könyvelési adatokból származnak.

ÁSZ ajánlás

- A vagyongazdálkodás során a döntéshozatallal rendelkezőknek nemcsak naprakész információkkal kell rendelkezniük a vagyonelemek tekintetében, hanem javasolt a vagyongazdálkodással kapcsolatos kockázatelemzés elkészítése is legalább évente. A kockázatelemzést segítő mutatók folyamatos (évenkénti) vezetésével nem csak a mutatók mértéke segíti a kockázatelemzést, hanem azok változásai is információt szolgáltatnak.
- Az elemzéseket 3 éves időtávban ajánlott elkészíteni a tendenciák meghatározása érdekében, és az attól való eltérések beazonosításához.
- A befektetett eszközökön belül javasolt az eszközcsoportokat (immateriális javak, tárgyi eszközök, befektetett pénzügyi eszközök) külön vizsgálni a sajátosságok azonosítása céljából.
- A vagyongazdálkodás kockázatelemzését több mutató együttes kiértékelésével javasolt az eszközcsoportok szintjén elvégezni. Magas kockázat azonosítható, ha pl. az

eszközpótlási igény mutató azt jelzi, hogy a beruházások értéke elmarad az elszámolt értékcsökkenéstől, és/vagy a használhatósági fok csökken egy adott időszakban.

2.1.4. Befektetési szabályzat

Alapítványi szinten a felelős gazdálkodás magában foglalja az alapítványi vagyon megőrzésén, gyarapításán túl az egyetemi vagyongazdálkodásra vonatkozó teljesítménycélok teljesülésének figyelemmel kísérését és szükség esetén a beavatkozási jogkör gyakorlását is.

A befektetési szabályzat (amely az alapítvány vagyongazdálkodásának alapjául szolgál) célja a szervezet kezelésében, valamint tulajdonában lévő vagyonelemek, mint befektetési elemek szabályozott, hasznosítását támogató, alkalmazandó célok, elvek, módszerek bemutatása annak érdekében, hogy világosak és egyértelműek legyenek a szervezet eszközeiből történő értékpapír, hitelviszonyt megtestesítő értékpapír, társasági tagsági jogviszonyból eredő vagyoni értékű jog, ingatlan és más egyéb befektetést szolgáló vagyontárgy szerzésére irányuló tevékenységekre és a kapcsolódó döntéshozatalra vonatkozó szabályok.

A KEKVA tv. alapján a vagyonkezelő alapítványoknak kötelező befektetési szabályzatot készíteniük, amelyet vagy az alapító okirathoz mellékelnek, vagy az alapítvány nyilvántartásba vételétől számított 6 hónapon belül készítik el azt. (KEKVA tv. 10. § (3) és (5) bekezdés).

A befektetési szabályzat tartalmára vonatkozó előírásokat a KEKVA tv. 10. § (4) bekezdése tartalmazza: a befektetési szabályzatnak tartalmaznia kell az alapítványi vagyonkezelés körébe tartozó vagyon befektetésére vonatkozó alapelveket, irányokat, befektetési struktúrát, valamint a befektetések tekintetében alkalmazandó döntéshozatali módot. A befektetési szabályzatot az alapítói jogok gyakorlójának kell jóváhagynia a felügyelőbizottság javaslatát figyelembe véve. Amennyiben az alapítói jogokat a kuratórium gyakorolja, a befektetési szabályzat jóváhagyásáról a KEKVA tv. 10. § (5) bekezdés alapján a vagyonellenőr véleményének beszerzése után a kuratórium és a felügyelőbizottság együttesen határoz.

A befektetési szabályzat elfogadása kapcsán az alapítványi vagyonellenőr - véleményezési jogkörével élve - figyelemmel tudja kíséni az alapítvány vagyonkezelési tevékenységének szabályozottságát és szabályszerű működését, illetve független ellenőrként tudja támogatni az alapítványi vagyonnal kapcsolatos befektetési előírások, feltételek, szabályok, követelmények meghatározását és betartását.

ÁSZ ajánlás

- Befektetéshez szükséges döntés megalapozottsága érdekében javasolt, hogy befektetési döntést a kuratórium, befektetési testület vagy befektetési-portfóliókezelési szakértő javaslata alapján hozzon.
- Amennyiben az alapítvány nem veszi igénybe befektetési szakember/testület rendszeres közreműködését, akkor javasolt, hogy a felügyelőbizottság legalább egy tagja közgazdasági vagy pénzügyi diplomával, vagy könyvvizsgálói végzettséggel és legalább 3 év pénzügyi területen szerzett szakmai gyakorlattal rendelkezzen.

- Javasolt a befektetési szabályzatban rögzíteni a vagyongazdálkodásért felelős személyt vagy szervezeti egységet, a vagyongazdálkodásért felelős személy vagy szervezet feladatait, a felelősségi köröket.
- Javasolt a befektetési szabályzat legalább kétévenkénti felülvizsgálata az összes befektetésre szánt vagyonelem felsorolásának aktualizálásával.

A befektetési testület vagy szakértő munkakör főbb feladatait a 2. számú melléklet tartalmazza.

Fontos, hogy minden egyes befektetési döntéshozatal előtt kerüljön sor a befektetések előnyeinek és a kapcsolódó kockázatoknak a teljeskörű felmérésére. A kockázatok csökkentése érdekében a portfólió kialakításánál legyen szempont, hogy többféle eszközbe történjen a befektetés (diverzifikáció).

ÁSZ ajánlás

- A kockázatok csökkentése, limitálása, porlasztása érdekében a portfólió kialakításánál javasolt figyelemmel lenni a diverzifikáció szempontjaira is: több, különböző eszközbe tudatosan, átgondoltan történjen a befektetés alapvetően összekötve az egyes portfólió elemek befektetési döntési szempontjait, paramétereit azok későbbi felhasználásának terveivel.

Az alapítványi befektetéseknek összhangban kell lennie a szervezet rövid lejáratú és hosszú távú kötelezettségeivel, fenntartva a folyamatos fizetőképességet, biztosítva a közfeladat ellátását.

ÁSZ ajánlás

- A befektetési szabályzat a felelős gazdálkodás érvényesítése keretében lehetőség szerint tartalmazza az alábbiakat:
 - a befektetési politika irányelveinek meghatározását, teljesülése értékelésének és módosításának feltételeit;
 - a befektetéssel elérni kívánt célt, az értékelés módját a célok elérésének felelőseivel együtt;
 - a befektetésekhez kapcsolódó jogosultságokat és felelősséget, döntéshozatali módokat;
 - a befektetési tevékenység folyamatos ellenőrzésének, valamint a szükségessé váló beavatkozás általános érvényű módját és feltételeit;
 - a lehetséges befektetések módját, típusait, időtávját, a mérés és értékelés módszereit;
 - kockázatvállalás típusát, mértékét, kockázatbecslés szempontjait, illetve ezek felülvizsgálatának gyakoriságát, módját;
 - a megengedett befektetési eszközök portfólión belüli minimum és maximum arányait (pl.: a kötvény alapú befektetési alap maximális aránya a portfólióban, vagy a likviditás szempontjából a portfólióban az állampapír maximális futamideje stb.).
- A befektetési döntések meghozatala előtt javasolt:

- a kezelt vagyon felhasználására vonatkozó tervezési feladat elvégzése, felkészülés a befektetésre (összszerszerűség, ütemezés);
 - figyelembe venni
 - a befektetésre szánt pénzeszköz későbbi felhasználásának ütemezését,
 - a befektetésből való kilépés lehetőségeit (likviddé tétel lehetősége),
 - befektetés támogatja-e vagy összhangban van-e az alapítvány alaptevékenységével/alapcéljával (pl. alapítvány/egyetem tevékenységi körének megfelelő cégekbe való befektetés rendszeres visszamérése, felülvizsgálata, illetve teljesítmény elvárások meghatározása),
 - hogy bizonyos kockázati szint alatt a hozam maximalizálás is cél;
 - döntéshozatalra nyilvános információk alapján kerüljön sor és a későbbiekben biztosítva legyen a folyamatos mérhetőség, nyomon követés (nem ajánlott az a konstrukció, amelyben csak ritkán akár csak éves gyakorisággal válik lehetővé a portfólióelem értékesítése);
 - meghatározni a felvállalni és kezelni szándékozott kockázatdimenziókat, mint például a
 - devizakockázat
 - kamatkockázat
 - egyéb piaci kockázatok
 - országekockázat
 - eszköztípus kockázat
 - likviditási kockázat (likviddé tétel lehetősége);
 - meghatározni a kockázatvállalási hajlandóságot, annak mértékét (mit hajlandó vállalni az alapítvány és mit nem, azaz melyek azok a kockázatok, melyek nem vállalhatók, illetve melyek azok a kockázati szintek, amelyek a bekövetkezett időközi változások miatt már nem vállalhatóak)
 - meghatározni a külföldi befektetés szabályait és indokoltságát,
 - olyan befektetési tevékenységek végzésének meghatározása, amelyek arányban állnak a befektetési hozam mértékével,
 - a számviteli nyilvántartások összhangjának megteremtése a végzett befektetési tevékenységgel, a vállalt befektetési stratégiával és a szándékolt kockázatvállalásokkal
 - függetlenség megteremtése a befektetési tevékenységet végző, illetve a befektetési tevékenységet monitorizáló, a befektetési tevékenységről beszámolót készítő szervezeti egységtől.
- A felelős befektetési politika részeként a befektetési lehetőségek szabályozásánál javasolt figyelembe venni, hogy
 - az egyes befektetések hozama - fedezeti ügyletek kivételével - a lehető legkisebb mértékben függjön más befektetések hozamától (pl. vállalati kötvények esetében a résztulajdonosok működésétől/befektetéseitől);
 - a pénzügyi befektetések között ugyanazon kibocsátó különböző értékpapírjainak együttes részaránya – az állampapírok és az olyan értékpapírok kivételével, amelyekben foglalt kötelezettség teljesítéséhez az állam készfizető kezességet vállal – ne haladjon meg egy százalékos felső korlátot (pl.: 10%);

- a befektetések között ugyanazon eszköztípus részaránya ne haladjon meg egy százalékos felső korlátot (pl.: 10%);
 - biztosított legyen a számlavezetővel, külső befektetési tanácsadóval kötött szerződések legalább kétévenkénti felülvizsgálata;
 - likviditásuk biztosítása érdekében az alapítványok képezzenek működési tartalékot, amit biztos hozamú, alacsony hitelkockázatú befektetésben tartsanak (pl. állampapír),
 - a befektetés értékelhetősége legyen folyamatos, világos, naprakész.
- Befektetéshez szükséges döntés megalapozottsága érdekében javasolt rögzíteni, hogy a befektetési döntéseknél igénybe veszik-e belső/külső szakemberekből álló befektetési testület/befektetési tanácsadó/szakértő közreműködését.
 - Javasolt egy meghatározott összeghatár feletti befektetések és bizonyos eszköztípusok esetében befektetési tanácsadó közreműködését már a szabályzatban is előírni.

2.2. Pénzügyi-számviteli feladatok

A szabályszerű gazdálkodást megalapozó, jogszabály alapján kötelezően elkészítendő szabályzatok a „4. Számviteli keret” című fejezetben kerülnek bemutatásra, amely mind az alapítványokra mind az egyetemekre érvényes.

A közfeladatot ellátó közérdekű vagyonkezelő alapítványok a Civil tv. 29. § (1) bekezdése, valamint az Eszámvr. 8. § (2) és (3) bekezdése, 9. § (1) és (4) bekezdése alapján kettős könyvvizelésre kötelezettek.

2.2.1. *Elkülönített nyilvántartás*

Az elkülönítés szabályainak belső szabályzatban (alapvető számviteli szabályzatok vagy elkülönített nyilvántartás vezetésére vonatkozó szabályzat) történő rögzítésén túl azok végrehajtásának ellenőrzése is szükséges, ezzel biztosítható az alapcél szerinti és a gazdasági-vállalkozási tevékenység szerinti bevételek és kiadások nyomon követése, jövedelmezőség monitorozása, alapcél szerinti feladatok ellátásával kapcsolatban felmerülő veszélyek elkerülése.

Az Eszámvr. 9. § (9) bekezdése, a 14. § (1) bekezdése, valamint a 22. § (2) bekezdése alapján a civil szervezet nyilvántartási (könyvvizelési) rendszerét köteles oly módon tovább részletezni, hogy abból a Civil tv.-ben meghatározott alaptevékenységgel, illetve a vállalkozási tevékenységgel kapcsolatos bevételek, ráfordítások (költségek), kiadások adatai rendelkezésre álljanak és ezáltal megbízhatóan kimutatható legyen a vállalkozási tevékenység tárgyevi eredménye.

A főkönyvi számlák alábontásán, az analitikus nyilvántartások alkalmazásán túl, a kapott támogatások és azok felhasználásának elkülönített nyilvántartása – az alapítvány döntésétől függően – munkaszámok, dimenziók, finanszírozási kódok kialakításával is megvalósulhat.

Általános szabályként az alapítványnak a könyvvizelése során elkülönítetten kell kimutatnia:

- az alaptevékenységgel, valamint a vállalkozási tevékenységgel kapcsolatos bevételeket, ráfordításokat (költségeket), kiadásokat. (Eszámv. 9. § (8)-(9) bekezdés);
- a kapott adományt, közcélú adományt és azok felhasználását, amennyiben azt jogszabály előírja, továbbá, ha az adományról a társasági adóról és az osztalékadóról szóló törvény, illetve a közcélú adományról a személyi jövedelemadóról szóló törvény rendelkezései szerinti kedvezmény igénybevételére jogosító igazolást állít ki. (Eszámv. 9. § (10) bekezdés).

A bevételek elkülönítése

A Civil tv. 20. § (1) bekezdése tartalmazza a civil szervezet által az alapcél szerinti tevékenysége tekintetében elkülönítendő bevételeket, így például az alapítótól nem vagyoni hozzájárulásként kapott adományt; valamint az alapcél szerinti (közhasznú) tevékenysége költségei, ráfordításai ellentételezésére visszafizetési kötelezettség nélkül kapott támogatást.

A Civil tv. 20. § (2) bekezdése tartalmazza a civil szervezetnek az alapcél szerinti (közhasznú) tevékenysége költségei, ráfordításai ellentételezésére visszafizetési kötelezettség nélkül kapott támogatások, valamint az alapcél szerinti (közhasznú) tevékenységéhez kapott adományok részletezésére vonatkozó kötelezettségét.

A civil szervezetnek elkülönítetten kell kimutatnia:

- az államháztartási forrásból kapott támogatást, illetve adományt;
- az Európai Unió költségvetéséből, külföldi állam államháztartásából, nemzetközi szervezettől, vagy nemzetközi szerződés rendelkezése alapján kapott támogatást, illetve adományt;
- más civil szervezettől kapott támogatást, illetve adományt.

A Civil tv. 20. § (3) bekezdése tartalmazza az államháztartási forrásból kapott támogatás, illetve adomány (az Európai Unió strukturális alapjaiból vagy a Kohéziós Alapból származó támogatás, illetve adomány minden esetben külön kiemelve) részletezésére vonatkozó előírásokat (központi költségvetésből kapott támogatás, illetve adomány; elkülönített állami pénzalapokból kapott támogatás, illetve adomány; helyi önkormányzatoktól, kisebbségi önkormányzatoktól, önkormányzati társulástól kapott támogatás, illetve adomány).

ÁSZ ajánlás

- Javasolt, a főkönyvi számok alábontása mellett kontrolling célok megvalósításához, kiegészítő melléklet elkészítéséhez, beszámolóban bemutatandó részletező adatok alátámasztásához munkaszámok, dimenziók, témaszámok kialakítása, használata.
- Javasolt, hogy a bevételek, illetve azok felhasználásának elkülönített nyilvántartása minimum előírásként tartalmazza az alkalmazott főkönyvi számla számát, az elkülönített nyilvántartás „egyedi azonosítóját” a beérkezés/kifizetés dátumát,

jogcímét, célját; a jogosult szervezeti egység/jogosult megnevezését, a bevétel/befizetés azonosítóját/forrását; a kifizetés/kötelezettség azonosítóját; a bevétel/kiadás összegét; könyvelési ellenszámla számát.

- A törvény által kötelezővé tett elkülönítési kötelezettséget indokolt lehet kiterjeszteni a gazdasági-vállalkozási tevékenység szerinti bevételek forrásonkénti, jogcímenkénti elkülönített nyilvántartására a rendszerezettség, átláthatóság és elszámoltathatóság érdekében.

Továbbutalási céllal kapott támogatásnak minősül az olyan támogatás, amelyet az egyéb szervezet az alapítójától, a költségvetésből, helyi önkormányzattól vagy más szervezettől, pályázati vagy egyéb más úton kap, és azt továbbutalja, vagy átadja olyan szervezet részére, amely a támogatás célja szerinti feladatot közvetlenül megvalósítja.

Az Eszámvr. 13. § (5) bekezdés alapján az egyéb szervezetnél az eredménykimutatásban az ilyen tételeket elkülönítetten (továbbutalási céllal kapott támogatás, továbbutalt támogatás) be kell mutatni. A hivatkozott bekezdés tartalmazza a további számviteli szabályokat.

Az Eszámvr. 13. § (4) bekezdésében külön kiemelésre került a továbbutalási céllal kapott támogatások elszámolása, mely alapján e bevétel típust kettős könyvvitel vezetése esetén egyéb bevételként kell kimutatni. Az így kapott támogatás tovább utalt, átadott összegét egyéb ráfordításként kell elszámolni.

Egyes közfeladatfinanszírozási szerződésekben úgy rendelkezhetnek, hogy az egyetem nem közvetlen kedvezményezettje az egyetem által ellátott közfeladatok tekintetében járó szerződés szerinti támogatási összegnek. Ezekben az esetekben az érintett egyetemeket fenntartató vagyonkezelő alapítványok az egyetemek által ellátott közfeladatok tekintetében a részükre befolyó támogatást továbbutalási céllal kapott támogatásként kell, hogy kezeljék.

Az Eszámvr. 24. § (2) bekezdés tartalmazza az egyéb bevételek eredménykimutatásban való részletezésére vonatkozó szabályokat.

A visszafizetési, illetve elszámolási kötelezettséggel kapott támogatások és az államháztartási forrásból kapott támogatások, adományok elkülönített nyilvántartásának hiánya kockázatot rejt az elszámolás tekintetében.

Elkülönített nyilvántartás hiányában a jövőbeni (visszafizetési) kötelezettség mértéke, forrása nem állapítható meg (nyomon követése nem valósul meg), egyértelműen nem határozhatók meg az alapítvány működési forrásai, illetve nem lesz megállapítható az sem, hogy az alaptevékenységként végzett feladatra kapott államháztartási bevételek felhasználása valóban az alaptevékenységgel kapcsolatos költségek fedezetére szolgált-e.

A felhasználás elkülönítése

Az alapítványok közfeladatot látnak el az általuk fenntartott egyetemeken keresztül, mely költség fedezetét a Magyar Állammal, mint megrendelővel kötött keretmegállapodás és az ezen alapuló közfeladat-finanszírozási szerződés alapján juttatott költségvetési támogatás biztosítja.

A közfeladat-finanszírozási szerződés rendelkezik arról, hogy az alapítvány az általa közvetlenül ellátandó közfeladatokra és a működéséhez szükséges feltételek biztosítására juttatott állami támogatás felhasználását a Számv. tv. szerint összeállítandó éves beszámolójában köteles bemutatni.

A Civil tv. 20. § (4) bekezdése alapján az alapítványnak az alapcél szerinti (közhasznú) tevékenység költségei, ráfordításai ellentételezésére kapott támogatásokról olyan elkülönített számviteli nyilvántartást szükséges vezetnie, amelynek alapján támogatásonként megállapítható és ellenőrizhető a kapott támogatás felhasználása.

A Civil tv. 21. § (1) bekezdése alapján a gazdasági-vállalkozási tevékenységet is folytató civil szervezetnek azokat a költségeket, ráfordításokat, amelyek sem az alapcél szerinti (közhasznú) tevékenységéhez, sem a gazdasági-vállalkozási tevékenységéhez nem rendelhetők közvetlenül hozzá, a bevételek (ide nem értve az ilyen költséget, ráfordítást ellentételező bevételt) összege arányában kell megosztania a két tevékenység között.

ÁSZ ajánlás

- Ha a bevétel továbbutalási célú, akkor a támogatás felhasználásáról vezetett elkülönített nyilvántartás tartalmazza a főkönyvi számla számát, az elkülönített nyilvántartás „egyedi azonosítóját” a továbbutalás / kifizetés dátumát, jogcímét; a jogosult megnevezését; a kiutalás/kötelezettség azonosítóját; kiutalás összegét; a könyvelési ellenszámla számát.
- A kapott támogatások felhasználása kapcsán is javasolt a főkönyvi számok alábontása mellett kontrolling célok megvalósításához, kiegészítő melléklet elkészítéséhez, beszámolóban bemutatandó részletező adatok alátámasztásához munkaszámok, dimenziók, témaszámok kialakítása, használata.

Az elkülönített nyilvántartások hiánya szabályszerűségi és átláthatósági kockázatot hordoz, mivel nincs lehetőség a gazdasági események analitikai szinten történő nyomon követésére, az egyes (alaptevékenység, vállalkozási tevékenység, működés, fejlesztés) forrásokhoz kapcsolódó felhasználások beazonosítására, gazdasági tevékenység eredményességének monitorozására.

2.2.2. Tervezés-beszámolás

Az alapítvány megalapozott, folyamatos működéséhez elengedhetetlen az éves költségvetési terv elkészítése.

A Civil vhr.¹² 3. § (1) bekezdésének előírása alapján az alapítvány az éves költségvetési tervét az Eszámvr. alapján készített beszámoló tartalmi elemeinek megfelelően készíti el. Az éves költségvetést úgy kell elkészíteni, hogy az alapítvány kiadásai és bevételei (adományok és felajánlások, költségvetési támogatások, gazdasági-vállalkozási tevékenységek bevétele, egyéb bevételek) egyensúlyban legyenek.

ÁSZ ajánlás

- Javasolt belső szabályzatban rögzíteni a költségvetés és a beszámoló készítésének módját, határidejét, elfogadásának módját, határidejét.
- Javasolt, a közfeladat ellátás fenttarthatóságának biztosítása érdekében, hogy a költségvetési tervben szereplő adatok legyenek megalapozottak, alátámasztottak, továbbá összehasonlíthatók legyenek a rendelkezésre álló tényadatokkal, a terv és tényadatok közötti eltérések megállapíthatók, az eltérések okai feltárhatók, azonosíthatók legyenek, a jövőbeni (következő évi tervezésnél) szükséges döntések meghozatala, intézkedések meghatározása, tapasztalatok figyelembevétele érdekében.

A Civil tv. 28. § (1) bekezdése alapján az alapítvány, az Eszámvr. 7. § (1) bekezdése alapján vagyoni, pénzügyi és jövedelmi helyzetéről az üzleti év könyveinek lezárását követően az üzleti év utolsó napjával a jogszabályban meghatározottak szerint köteles beszámolót készíteni.

Az Eszámvr. 8. § (2) bekezdése alapján a kettős könyvvitelt vezető civil szervezet egyszerűsített éves beszámolót, az Eszámvr. 8. § (3) bekezdése alapján éves beszámolót készíthet, azonban speciális szabályként figyelembe kell venni a KEKVA tv. 19. § (2) bekezdésének előírását is, mely alapján az alapítvány a működése során biztosított pénzbeli vagyoni juttatás teljes körű felhasználásáig a Számv. tv. szerinti éves beszámoló készítésére kötelezett. A pénzbeli vagyoni juttatás felhasználását az alapítványnak az éves beszámolójában be kell mutatnia.

Fentiek alapján, amennyiben az alapítvány működése során pénzbeli vagyoni juttatásban nem részesült vagy a pénzbeli vagyoni juttatást teljeskörűen felhasználta és fennállnak az Eszámvr. 8. § (2)-(3) bekezdésében foglalt feltételek – egyszerűsített éves beszámolót is készíthet.

A Civil tv. 29. § (2)-(3) bekezdésében és az Eszámvr. 7. § (6) bekezdésében foglaltak alapján az egyszerűsített éves beszámoló az Eszámvr. mellékletében meghatározott tagolású mérlegből, eredménykimutatásból, a Számv. tv.-ben meghatározott tartalmú kiegészítő mellékletből, valamint a Civil vhr. előírásai szerint összeállított közhasznúsági mellékletből áll.

A Civil tv. 29. § (2)-(3) bekezdése, az Eszámvr. 7. § (4) bekezdés c) pontja és a Számv. tv. 19. § (1) bekezdése alapján a Számv. tv. szerinti éves beszámoló a Számv. tv.-ben meghatározott tartalmú mérlegből, eredménykimutatásból, kiegészítő mellékletből, a Civil vhr. előírásai szerint összeállított közhasznúsági mellékletből áll.

Az Eszámvr. 8. § (3a) bekezdése alapján üzleti jelentést éves beszámoló készítése során nem kell készíteni.

ÁSZ ajánlás

- A számviteli beszámolóval egyidőben javasolt szakmai, szöveges beszámoló elkészítése és közzététele, melyben közérthető módon bemutatható a vagyongazdálkodó alapítvány szakmai tevékenysége. A szöveges beszámoló részletesebb információt adhat a társadalom számára az alapítvány működéséről, átfogó képet adhat a kapott közpénzek felhasználásáról, támogatva a közpénzkezelés (Alaptörvény 39. cikk (2) bekezdésében) rögzített átláthatóságnak érvényre jutását.

A beszámoló elkészítése során biztosítani kell, hogy az eszközök értéke a számviteli alapelvek figyelembevételével, a jogszabályban rögzítetteknek megfelelően kerüljön kimutatásra a mérlegben.

Az Nftv.¹³ 117/C. § (4g) bekezdése alapján a vagyongazdálkodó alapítvány a számviteli jogszabályok szerinti beszámolójának mérlegében tartós részesedésként mutatja ki a fenntartott felsőoktatási intézmény azonos mérlegfordulónapra készített számviteli beszámolója mérlegében kimutatott saját tőke könyv szerinti értékét, amelyet az adott éves beszámoló értékén a tőketartalékkal szemben vesz nyilvántartásba. Az értékelést minden évben el kell végezni és az értékelés során a részesedés értékét a tőketartalékkal szemben növelni vagy csökkenteni szükséges attól függően, hogy az egyetem saját tőkéje a megelőző évi értékéhez képest csökkent vagy növekedett.

Az Eszámvr. 7. § (7) bekezdése alapján annak az alapítványnak, amely a Számv. tv. szerinti éves beszámolót készít és vállalkozási tevékenységet is folytat, a beszámoló készítése során biztosítani kell az alap- és a vállalkozási tevékenységből származó bevételeinek, ráfordításainak (költségeinek), kiadásainak, valamint a vállalkozási tevékenység adózás előtti eredményének elkülönített bemutatását (Civil tv. 19. §, Eszámvr. 22. § (2) bekezdés).

Az Eszámvr. 14. § (3) bekezdése alapján az alapítványnak az eredménykimutatásban a kapott adomány összegét az érintett tételek tovább tagolásával, vagy tájékoztató adatként kell bemutatni, mely biztosítja az átlátható gazdálkodást a társadalom, a gazdaság más szereplői számára, továbbá információt nyújthat a felelős döntéshozatalhoz a kuratórium számára.

Az alapítványnak az eredménykimutatásában a bevételeket legalább az Eszámvr. 24. § (2) bekezdésében foglaltak szerint szükséges részleteznie.

Az Eszámvr. 13. § (5) bekezdése alapján az eredménykimutatásban a továbbutalási céllal kapott támogatásokat, a továbbutalt támogatásokat elkülönítetten kell bemutatni.

A kiegészítő melléklet kötelező tartalmára vonatkozó előírásokat éves beszámoló esetén a Számv. tv. 88-94. §-ok, egyszerűsített éves beszámoló esetén a Számv. tv. 96. § (4) bekezdése tartalmazza. (Amennyiben az alapítvány kezdeményezi közhasznú jogállás megszerzését, a Civil tv. 29. § (4)-(5) bekezdésében foglaltakat kell figyelembe venni a kiegészítő melléklet tartalmára vonatkozóan.)

A Civil tv. 29. § (3) bekezdése alapján a civil szervezet köteles a beszámolójával egyidejűleg közhasznúsági mellékletet is készíteni. A közhasznúsági melléklet tartalmára vonatkozó előírásokat a Civil tv. 29. § (6)-(7) bekezdése, valamint a Civil vhr. 12. § (1) bekezdése tartalmazza.

A Számv. tv. 69. § (1) bekezdése alapján a mérleg tételeinek alátámasztásához olyan leltárt kell összeállítani (és megőrizni), amely tételesen, ellenőrizhető módon tartalmazza a mérleg fordulónapján meglévő eszközöket és forrásokat mennyiségben és értékben. A leltározási feladat eredménye a leltár, mely a mérleg alapidokumentuma. A leltár kiértékelését a leltározási szabályzat szerint el kell végezni. A leltár kiértékelését követően meg kell határozni az esetleges leltár eltéréseket, vizsgálni kell azok okát, a számviteli elszámolások helyességét, és el kell végezni a szükséges – a leltáreltérésekből adódó – számviteli elszámolásokat.

Az üzleti év könyveinek zárását megelőzően, a beszámoló előkészítéséhez a gazdálkodónak a főkönyvi könyvelés és az analitikus nyilvántartások adatai közötti egyeztetést is el kell végeznie az üzleti év mérlegfordulónapjára vonatkozóan (Számv. tv. 69. § (2) bekezdés).

A KEKVA tv. 6. § (2) bekezdésében foglaltak szerint az alapítványoknál állandó könyvvizsgáló megbízása kötelező. Célszerű az alapító okiratban kijelölni, megnevezni a könyvvizsgálattal megbízottat, illetve a könyvvizsgálatra vonatkozó szabályokat.

A Számv. tv. 158. § (6) bekezdése alapján kötelező könyvvizsgálat esetén a könyvvizsgáló által ellenőrzött éves beszámoló, egyszerűsített éves beszámoló a független könyvvizsgálói jelentéssel együtt terjeszthető a legfőbb szerv (kuratórium) elé.

Az alapítvány beszámolójának elfogadásáról – a könyvvizsgáló és felügyelőbizottság véleményének ismeretében – a kuratórium dönt. A beszámoló részét képező mérleget, eredménykimutatást és kiegészítő mellékletet a hely és a keltezés feltüntetésével az alapítvány képviselőjére jogosult személy köteles aláírni. (Számv. tv. 20. § (6) bekezdés)

Az alapítvány a Civil tv. 30. § (1) bekezdése alapján a kuratórium által elfogadott beszámolóját, valamint a közhasznúsági mellékletét – a könyvvizsgálói záradékot vagy a záradék megadásának elutasítását is tartalmazó független könyvvizsgálói jelentéssel együtt – az adott üzleti év mérlegfordulónapját követő ötödik hónap utolsó napjáig köteles letétbe helyezni és közzétenni.

Az alapítványnak a Cnytv.¹⁴ 39. § (1) bekezdése szerint a beszámolóját meg kell küldenie az Országos Bírósági Hivatal (továbbiakban: OBH) részére, mellyel teljesíti letétbe helyezési és közzétételi kötelezettségét egyaránt (Cnytv. 40. § (2) bekezdés).

Ha a civil szervezet saját honlappal rendelkezik, a közzétételi kötelezettség kiterjed a beszámoló, valamint közhasznúsági melléklet saját honlapon történő elhelyezésére is. A civil szervezet a saját honlapon közzétett adatok folyamatos megtekinthetőségét legalább a közzétételt követő második üzleti évre vonatkozó adatok közzétételéig biztosítja. (Civil tv. 30. § (4) bekezdés).

ÁSZ ajánlás

- A hatékony és átlátható gazdálkodás érdekében a beszámoló elfogadásához javasolt a vagyonellenőr és a felügyelőbizottság írásbeli, részletes véleményének kikérése.

2.2.2.1. Adatvédelem és közérdeklő adatok kezelése

A közfeladatot ellátó közérdekű vagyonkezelő alapítványok közpénzből alapított és fenntartott, közpénzből gazdálkodó, közfeladatot ellátó szervezetek, így az Info tv.¹⁵ hatálya alá tartoznak.

Az Info tv. alapján az alapítványok adatkezelőnek minősülnek, ezért az Info tv. 25/A. § (1) bekezdésben meghatározott intézkedések részeként belső adatvédelmi és adatbiztonsági szabályzat készítésére kötelezettek. Az Info tv. 25/L. § (1) bekezdés alapján az adatkezelő és az adatfeldolgozó a személyes adatok kezelésére vonatkozó jogi előírások teljesítésének és az érintettek jogai érvényesülésének elősegítése érdekében adatvédelmi tisztviselőt alkalmaz.

Az adatvédelmi szabályzat kötelező tartalmi elemeire nézve nincsenek előírások. Annak célszerű tartalmát a funkciójából, a szándékolt hatásából lehet levezetni: azaz a belső tevékenységek, folyamatok és az ezekkel összefüggő feladatok és felelősségek olyan módon történő meghatározása, amellyel az adatkezelés kockázatai kezelhetőek és minimalizálhatók. Az adatvédelmi szabályzatban ebből kifolyóan inkább eljárási jellegű kérdések, az egyes folyamathoz rendelet felelősök, az általuk gyakorolt hatáskörök meghatározása történik.

A közfeladatot ellátó vagyonkezelő alapítványok gazdálkodására vonatkozó adatok közérdekű adatnak minősülnek.

Az Info tv. rendelkezése alapján az alapítványok, mint közfeladatot ellátó alapítványoknak a feladatkörükbe tartozó ügyekben kötelesek elősegíteni és biztosítani a közvélemény pontos és gyors tájékoztatását. Ennek keretében az alapítványok az Info tv. 1. sz. melléklet Általános közzétételi listában szereplő adatokat - saját honlapjukon, díjmentesen, digitális formában bárki számára elérhetően kötelesek közzétenni.

ÁSZ ajánlás

- Javasolt, hogy az alapítványok rendszeresen aktualizálják honlapjukat a kötelezően közzéteendő adatok tekintetében. Amennyiben az alapítvány nem rendelkezik saját honlappal, úgy javasolt a fenntartott felsőoktatási intézmény honlapján megjeleníteni a kötelezően közzéteendő adatokat.

Az Info tv. 30. § (6) bekezdés alapján a közfeladatot ellátó szervnek a közérdekű adatok megismerésére irányuló igények teljesítésének rendjét rögzítő szabályzatot kell készítenie.

2.2.3. Egyetem gazdálkodásának fenntartói ellenőrzése

Amennyiben a fenntartó nem alkalmazza a KEKVA tv. 22. § (4) bekezdésben foglaltakat, az Nftv. 73. § (3) bekezdés c) pontja alapján a fenntartó ellenőrzi (megvizsgálja) a felsőoktatási intézmény:

- szervezeti és működési szabályzatát;
- költségvetését.

A Nftv. 73. § (3) bekezdés c) pontja alapján a fenntartó ellenőrzi (megvizsgálja) a felsőoktatási intézmény intézményfejlesztési tervét.

ÁSZ ajánlás

- Az egyetem által előkészített költségvetési terv vizsgálatánál javasolt a főbb bevételi és kiadási tételek számszaki egyezőségének és alátámasztottságának ellenőrzése.

3. A vagyonkezelő alapítvány fenntartásába tartozó felsőoktatási intézmény

A közfeladatot ellátó vagyonkezelő alapítványok fenntartásában lévő felsőoktatási intézményeket az Nftv. magán felsőoktatási intézményként minősíti. A Számv. tv. 3. § (1) bekezdés 4.q pontja és az Eszámvr. 2. § (2) bekezdés a) pontja alapján a közhasznú felsőoktatási intézmények egyéb szervezetnek minősülnek.

Az Eszámvr. 9. § (5) bekezdés alapján az egyetemek kettős könyvvizetésre kötelezettek, gazdálkodásuk során a Számv. tv., Civil tv., az Eszámvr., Nftv. és az Nftv. vhr.¹⁶ előírásait is figyelembe kell venniük.

3.1. Vagyongazdálkodás-vagyonnyilvántartás

3.1.1. Az egyetem vagyona

Az egyetemnek a közérdekű cél teljesítésének szolgálatába kell állítania a vagyonát, biztosítania szükséges az egyetem útján ellátott közfeladat infrastruktúráját.

Az egyetem alapításakor vagy vagyonának növelésekor az alapító által biztosított vagyon átadása tulajdonjog ingyenes átadásával, és a törvény erejénél fogva vagyonkezelésbe adással is történhet.

Az egyetem alapító okiratában tételesen fel kell sorolni azokat a vagyonelemeket (ingatlan, részesedés) amelyek a vagyonjuttatásról szóló törvény értelmében az államtól az egyetem tulajdonába kerültek.

ÁSZ ajánlás

- Javasolt, hogy a felsőoktatási intézmény létesítő okirata az intézmény rendelkezésére bocsátott ingatlanvagyon vagyontárgyanként, vagyonelemenként az azonosításukhoz szükséges részletességgel tartalmazza.
- Javasolt, hogy az egyetem tulajdonába kerülő – korábban jogelőd költségvetési szerv vagyonkezelésében lévő állami tulajdonú – ingó vagyontárgyak köréről felvett átadás-átvételi jegyzőkönyv az átadott vagyonelemeket tételesen tartalmazza.

Vagyonkezelői jog

Az egyetem javára vagyonátadás történhet vagyonkezelői jog formájában is. Az egyetem közvetlen vagyonkezelésébe kerülő, állami vagyonnak minősülő ingatlan esetében az Nftv.¹⁷ 11. § (7) bekezdés és a Vtvr. 7. § (1)-(2) bekezdése alapján a vagyonkezelői jogot be kell jegyeztetni az ingatlan-nyilvántartásba.

A Vtv. 27. § (10) bekezdése, a Vtvr. 9. § (3) bekezdése és 14. § (1a) bekezdése alapján az alapítványnak a vagyonnevezelt vagyon tekintetében gondoskodni kell a vagyonnevlyántartás vezetéseéről, illetve a vagyonnevezelési szerződés szerinti adatszolgáltatási kötelezettség teljesítéséről.

Az egyetemnek rendelkezhetnek gazdasági társasággal, szerezhhetnek részesedést gazdasági társaságban, mellyel kapcsolatos feladatokat a 3.3. fejezet tartalmazza részletesen.

Vagyonhasznosítás

A KEKVA tv. 13. § (1) bekezdése alapján, az alapítvány javára vagyonnevezelésbe nyújtott vagyontárgyat, az alapítvány a KEKVA tv. 13. § (6) bekezdése ba) pontja alapján, az általa fenntartott felsőoktatási intézmény részére visszerthesen vagy ingyenesen használatba adhatja, hasznosítás céljára átengedheti.

3.1.2. Vagyonnyelvántartás

Az egyetem vagyonnekimutatásának, vagyonnevlyántartásának a valóságnak megfelelően szükséges tartalmazni a mindenkor aktuális vagyoni helyzetet. A vagyonnelemeknek beazonosíthatónak, visszakerekeshetőnek, nyomon követhetőnek kell lennie a vagyonnevlyántartásban. Ily módon biztosított az egyetem rendelkezésére álló vagyon naprakész ismerete a vagyonnevlyántartással kapcsolatos megfelelően előkészített döntések meghozatalához, továbbá a vagyon védelme, megőrzése érdekében is.

ÁSZ ajánlás

- Az egyetem az ingatlanvagyonnáról legalább a következő részletezettségű nyelvántartást vezesse: helyrajzi szám, tulajdoni hányad, cím, terület nagysága, épület darabszáma, épület megnevezése, használat jogcíme, kezelés kezdete és részletei (pl. szerződés száma), ingatlan funkciója, bekerülési értéke, értékváltozások, nyelvántartás szerinti értéke.

A vagyongazdálkodás eredményességét a kitűzött éves és hosszabb távú vagyongazdálkodási (teljesítmény)célok teljesítésének rendszeres értékelésekor lehetséges megállapítani. A kitűzött célok mindegyikéhez célértékek, tevékenységek, felelősök és erőforrások hozzárendelése indokolt, mert ezek hiányában felmerül a felelős gazdálkodás hiányának kockázata.

3.1.3. Intézményfejlésztési terv

Az egyetem fejlesztésével, továbbá az egyetem rendelkezésére álló vagyon hasznosításával, megóvásával, elidegenítésével kapcsolatos közép távú (legalább négy évre szóló) elképzeléseket az egyetem intézményfejlésztési tervében kell rögzíteni. Az egyetem intézményfejlésztési tervét az Nftv. 12. § (3) bekezdés c) pontja értelmében a fenntartó alapítvány kuratóriumának előzetes véleménye alapján a szenátus fogadja el. Amennyiben a fenntartó nem alkalmazza a KEKVA tv.

22. § (4) bekezdésben foglaltakat, az Nftv. 73. § (3) bekezdés c) pontja alapján a fenntartó megvizsgálja a felsőoktatási intézmény intézményfejlesztési tervét.

3.1.4. Vagyongazdálkodási terv

A felelős és eredményes vagyongazdálkodás érdekében az egyetemnek vagyongazdálkodási tervet kell készítenie, melyről az Nftv. 12. § (3) bekezdés gb) pont alapján a szenátus dönt a fenntartó egyetértésével, illetve, ha az egyetem fenntartója az alapító okiratban úgy rendelkezett, akkor a fenntartó is dönthet a terv elfogadásáról. (Nftv. 94. § (6) bekezdés)

Az egyetem vagyongazdálkodási tervének fenntartó által történő elfogadása esetén (KEKVA tv. 22. § (4) bekezdés) biztosítani szükséges a szenátus részére a véleményezési vagy egyetértési jogot, amit az egyetem alapító okiratában rögzíteni szükséges.

Az egyetemi vagyongazdálkodási terv célja, hogy eszközcsoportonként mutassa be az egyetem vagyongazdálkodásának a kijelölt gazdálkodási időszakra vonatkozó irányát, céljait, célértékeit naturáliákban és/vagy értékben. Meghatározza a célkitűzések megvalósításának előkészítéséhez szükséges tevékenységeket, felelősöket, feltételeket, erőforrásokat, eszközöket a vonatkozó vagyongazdálkodási szabályzat által meghatározott szervezeti, hatásköri, dokumentálási keretek között.

A vagyongazdálkodási tervben alkalmazandó célértékek segíthetnek a kitűzött feladatok teljesítményorientált előkészítésében, majd megvalósításában. A vagyongazdálkodási terv célértékeinek funkciója, hogy a lehetőségek, körülmények, időtáv stb. figyelembevételével a lehető legjobb teljesítmény elérését ösztönözze.

Az egyetem egyedi vagyongazdálkodási döntéseire vonatkozó jogkörök (a kuratórium esetleges véleményezési/egyetértési/jóváhagyási joga) kialakításakor javasolt figyelembe venni, hogy

- az egyedi döntés az egyetem vagyonának mekkora hányadát érinti/érintheti (pl. értékhatárhoz kötötten);
- a közfeladat ellátáshoz milyen módon és mértékben kapcsolódik, továbbá
- az egyetemnek a kutatás és az oktatás tartalmával és módszereivel kapcsolatos – az Alaptörvényben és a KEKVA tv.-ben biztosított – önállósága ne sérüljön.

Az egyetem vagyongazdálkodási tervében célszerű feltüntetni:

- az intézményfejlesztési terv és a vagyongazdálkodási terv kapcsolódási pontjait, időtávját;
- a tervezési időszakban ellátandó szakmai feladatokhoz szükséges vagyontárgyakkal kapcsolatos karbantartási, felújítási feladatokat és ezek várható kiadásait;
- az adott időszakban várhatóan feleslegessé váló vagyontárgyak felsorolását, a vagyontárgyak kezelésére, üzemeltetésére, hasznosítására vonatkozó elvárásokkal;
- a tervezési időszakban értékesítésre szánt vagyontárgyak felsorolását, az értékesítésből várható bevételeket, és ezek további felhasználására vonatkozó terveket;

- a tervezési időszak beruházási teendőit, értéktől, mérettől stb. függően tételesen, a beruházások tervezett kezdési időpontjával és időtartamával, várható kiadásait, a költségek forrásait;
- a vagyonvédelemre tervezett kiadásokat;
- az egyetem vagyongazdálkodásába tartozó vagyon összetételének tervezett változásait, legalább mérleg soronként. A tendenciák bemutatása érdekében célszerű lehet a mérleg sorok előző tervezési időszak záró adatainak feltüntetése is (bruttó érték, nettó érték, naturáliák – a mérleg sor jellegétől függően);
- a befektetett vagyonelemek hasznosításának fenntartását, meghosszabbítását, szükség esetén módosítását;
- a tervezéskor a vagyongazdálkodás kockázatelemzésére alkalmazott módszereket, mutatókat, tendenciákat stb., ezek eredményeit és az eredmények értékelését a vagyongazdálkodási stratégia függvényében és a belső (vagyongazdálkodási) szabályozás szerint.

ÁSZ ajánlás

- Javasolt, hogy az egyetem önálló gazdálkodásával érintett jelentős vagyoni körre tekintettel az alapítvány kuratóriuma az egyetem vagyongazdálkodási tervének elfogadási, illetve egyetértési jogát befektetési szakértelemmel rendelkező testület/szervezeti egység előzetes értékelése alapján gyakorolja.
- Javasolt, hogy az egyetem vagyongazdálkodásával kapcsolatos stratégiai döntéseket szintén szakértelemmel rendelkező testület/szervezeti egység/szakértő előzetes véleménye alapján hozza meg az alapítvány kuratóriuma.
- Az egyetem vagyongazdálkodási tervének végrehajtásáról rendszeres beszámoló készítése javasolt a tervet jóváhagyó testület részére, a vagyongazdálkodási terv szerkezetét követve, az összehasonlíthatóságot biztosítva.

3.1.5. Vagyongazdálkodással kapcsolatos kockázatelemzés

A vagyongazdálkodással kapcsolatos kockázatelemzés alkalmas arra, hogy a közfeladat ellátását biztosító vagyonnal való gazdálkodásban felmerülő kedvezőtlen folyamatokat, a működést veszélyeztető esetleges kockázatokat kellő időben jelezze.

A vagyongazdálkodással kapcsolatos kockázatelemzésnél kiemelt jelentősége van, hogy megfelelő időszak alatt történjen a vagyonváltozások elemzése. A vagyon jelentős változása esetén részletes elemzésre van szükség, amely egyaránt ki kell terjedjen az eszközöket növelő és csökkentő gazdasági események és azok hatásának vizsgálatára. Jelentős változásnak tekinthető, ha az adott eszközcsoport változása a tervezett változáshoz képest meghaladja a 10 százalékpontot.

ÁSZ ajánlás

- Javasolt, hogy az egyetem készítsen középtávú kockázatelemzést a vagyongazdálkodással kapcsolatban a tendenciák meghatározása, az attól való eltérések beazonosítása céljából. Az eszközcsoportokat a sajátosságaik alapján célszerű vizsgálni. A kockázatelemzést segítő mutatók folyamatos (évenkénti) vezetésével nem csak a mutatók mértéke segíti a kockázatelemzést, hanem azok változásai is információt szolgáltatnak.
- A vagyongazdálkodás kockázatelemzését több mutató együttes kiértékelésével javasolt eszközcsoport szintjén elvégezni.

3.1.6. Befektetési szabályzat

A Civil tv. 45. § alapján a befektetési tevékenységet végző közhasznú szervezetnek befektetési szabályzatot kell készítenie, amelyet a szenátus a felügyelőszerző véleményének kikérését követően fogad el.

A befektetési szabályzat célja az egyetem kezelésében, valamint tulajdonában lévő vagyonelemek, mint befektetési elemek szabályozott, hasznosítását támogató, alkalmazandó célok, elvek, módszerek bemutatása, hogy világosak és egyértelműek legyenek a szervezet eszközeiből történő értékpapír, hitelviszonyt megtestesítő értékpapír, társasági tagsági jogviszonyból eredő vagyoni értékű jog, ingatlan és más egyéb befektetést szolgáló vagyontárgy szerzésére irányuló tevékenységek és a kapcsolódó döntéshozatalra vonatkozó szabályok.

Az egyetemi befektetéseknek összhangban kell lenniük a szervezet rövid lejáratú és hosszú távú kötelezettségeivel, fenntartva a folyamatos fizetőképességet, biztosítva a közfeladat ellátását.

A befektetések kezelése kapcsán a szervezetnek lehetősége van szakember alkalmazására vagy szakmai testület létrehozására.

A befektetési struktúra kialakításánál a felelős vagyongazdálkodás érdekében rögzíteni kell, hogy milyen típusú értékpapírokba fektethető az egyetem átmenetileg szabad pénzeszköze, azoknak milyen arányt kell képviselnie az összes befektetett vagyonton belül.

Fontos, hogy minden egyes befektetési döntéshozatal előtt kerüljön sor a befektetések előnyeinek és a kapcsolódó kockázatoknak a teljes körű felmérésére.

A kockázatok csökkentése érdekében a portfólió kialakításánál javasolt figyelemmel lenni a diverzifikáció szempontjaira is (több, különböző eszközbe történjen a befektetés). A felsőoktatási intézmény gazdálkodó szervezet alapításának (megszűntetésének), gazdálkodó szervezetben történő részesedés szerzésének (eladásának) döntés előkészítése során kettős kontrollnak kell érvényesülnie, melynek keretében — javasolt a fenntartó részéről a befektetési testülete, szakértője szakmai véleményével megalapozni az egyetértését a szenátus döntésével.

A befektetési szabályzat tartalmára és a befektetési döntések meghozatalára vonatkozóan az Állami Számvevőszék a III. rész 2.1.4. pontjában fogalmazta meg ajánlásait.

A befektetési döntéseknél figyelembe venni javasolt elveket az 1. számú melléklet, a befektetési testület/szakértő munkakör főbb feladatait a 2. számú melléklet tartalmazza részletesebben.

3.1.7. Szellemitulajdon kezelés

Az Nftv. 86. § (5) bekezdése értelmében az egyetem szellemitulajdon-kezelési szabályzatában kell rögzíteni a fenntartó arra vonatkozó elvi döntését, hogy a nem állami felsőoktatási intézményben létrehozott szellemi alkotásokhoz fűződő jogok, továbbá a szellemi tulajdon hasznosítását érintő jogosultságok kit illetnek meg. A szabályozás során figyelembe kell venni a Ttkftv.¹⁸ 33.§ (1) – (4) bekezdésében rögzített tartalmi követelményeket, valamint a szellemi alkotás hasznosítására létrejövő, hasznosító vállalkozás részesedését érintő Ttkftv. 33. § (5) bekezdés szerinti előírásokat és a Ttkftv. 34. §-ában szabályozott hasznosításra és értékesítésre vonatkozó előírásokat.

ÁSZ ajánlás

- Javasolt, hogy az egyetem szellemitulajdon-kezelési szabályzatát és annak módosítását a fenntartó kuratóriumának véleménye alapján hagyja jóvá az egyetem erre jogosult szerve.
- A hasznosító vállalkozásban történő részesedés szerzésről, a részesedés megszüntetéséről vagy mértéke csökkentéséről a fenntartó kuratóriuma részére évente számoljon be.
- Javasolt, hogy az egyetem szellemitulajdon-kezelési szabályzata tegye egyértelműen azonosíthatóvá azokat a vagyonelemeket, amelyek az egyetem tulajdonát, vagyonának részét képezik, illetve azok számviteli elszámolásának módját határozza meg (pl. elkülönített nyilvántartás).
- Javasolt, hogy a Ttkftv. 34/A. § (2) bekezdésében szabályozott egyetemi átláthatósági szabályzat jóváhagyása a fenntartó alapítvány kuratóriumának egyetértésével történjen meg.
- Javasolt a felsőoktatási intézmény és a kutató, illetve a felsőoktatási intézmény által oktatói munkakörben foglalkoztatott személy között a szellemi alkotáshoz fűződő jogokra és a hasznosításból származó jövedelmek megosztására vonatkozó, annak részleteit tartalmazó (munka)szerződés létrehozása a szellemitulajdon-kezelési szabályzatban foglaltaknak megfelelően, a Ttkftv. 35. § (2) bekezdésben foglalt eseten kívüli esetekben is.

3.2. Pénzügyi-számviteli feladatok

A szabályszerű gazdálkodást megalapozó, jogszabály alapján kötelezően elkészítendő szabályzatok a „4. Számviteli keret” című fejezetben kerülnek bemutatásra, mely rész mind az alapítványokra mind az egyetemekre érvényes.

3.2.1. Elkülönített nyilvántartás

Az egyetemek, mint közhasznú jogállású egyéb szervezetek az Eszámvr. 9. § (5) bekezdésében foglaltak alapján kettős könyvvitel vezetésére kötelezettek. Amennyiben nem közhasznú minősítésű a felsőoktatási intézmény, akkor könyvvezetési és beszámoló készítési kötelezettségét a 2.2 fejezetben, illetve a Számv. törvényben foglaltak alapján köteles teljesíteni.

A különböző forrásból származó bevételek elkülönítése információt szolgáltat az alpcél szerinti feladatellátás elvégzéséhez szükséges (esetlegesen hiányzó) forrás meghatározásához. A bruttó elszámolás számviteli alapelvének betartásával kialakított nyilvántartásból egyértelműen és gyorsan megállapítható a visszafizetési vagy elszámolási kötelezettséggel vagy anélkül kapott támogatások összege is. A megfelelően tagolt nyilvántartások önmagukban is képesek információt szolgáltatni a vezetők számára az egyetem pénzügyi, jövedelmi helyzetéről, mely nélkülözhetetlen a felelős döntéshozatalhoz.

A kapott támogatásoknak és azok felhasználásának elkülönített nyilvántartása több formában is történhet, az egyetem döntésétől függően (pl. főkönyvi számla alábontásával, munkaszámok kialakításával, dimenziók használatával).

ÁSZ ajánlás

- Javasolt, a főkönyvi számok alábontása mellett kontrolling célok megvalósítása, kiegészítő melléklet elkészítéséhez, beszámolóban bemutatandó részletező adatok alátámasztásához munkaszámok, dimenziók, témaszámok kialakítása, használata.
- Javasolt, hogy a bevételek, illetve azok felhasználásának elkülönített nyilvántartása minimum előírásként tartalmazza: a főkönyvi számla számát, az elkülönített nyilvántartás „egyedi azonosítóját” a beérkezés/kifizetés dátumát, jogcímét, célját; a jogosult szervezeti egység/jogosult megnevezését, a bevétel/befizetés azonosítóját/forrását; a kifizetés/kötelezettség azonosítóját; a bevétel/kiadás összegét; könyvelési ellenszámla számát.

Az elkülönítés szabályainak belső szabályzatban (alapvető számviteli szabályzatok vagy elkülönített nyilvántartás vezetésére vonatkozó szabályzat) történő rögzítésén túl, azok végrehajtásának ellenőrzése is szükséges. Az elkülönítés ellenőrzésével biztosítható az elkülönítés végrehajtása, mely támogatja az alpcél szerinti és a vállalkozási tevékenység szerinti bevételek és kiadások nyomon követését, a jövedelmezőség monitorozását, az alpcél szerinti feladatok ellátásával kapcsolatban felmerülő veszélyek elkerülését.

Bevételek

Az alaptevékenységein felül vállalkozási tevékenységet is folytató felsőoktatási intézmény – az Eszámvr. 6. § -a alapján – köteles az alaptevékenységre, illetve a vállalkozási tevékenységre vonatkozó adatait a könyvvezetés és a beszámoló készítés során elkülöníteni.

Általános szabályként az egyetemnek a könyvvezetése során elkülönítetten kell kimutatnia:

- a) az alaptevékenységgel, valamint a vállalkozási tevékenységgel kapcsolatos bevételeket, ráfordításokat (költségeket), kiadásokat. (Eszámv. 9. § (8)-(9) bekezdés);
- b) a kapott adományt, közcélú adományt és azok felhasználását, amennyiben azt jogszabály előírja, továbbá, ha az adományról a társasági adóról és az osztalékadóról szóló törvény, illetve a közcélú adományról a személyi jövedelemadóról szóló törvény rendelkezései szerinti kedvezmény igénybevételére jogosító igazolást állít ki. (Eszámv. 9. § (10) bekezdés).

Az Eszámv. 13. § (4) bekezdésében külön kiemelésre került a továbbutalási céllal kapott támogatások elszámolása, mely alapján e bevétel típust kettős könyvvitel vezetése esetén egyéb bevételként kell kimutatni. Az így kapott támogatás tovább utalt, átadott összegét egyéb ráfordításként kell elszámolni.

ÁSZ ajánlás

- A továbbutalási céllal kapott támogatások tekintetében a beszámolóban való elkülönítésen felül a számviteli elszámolásokban is biztosítva legyen az elkülönítés, ennek keretében a „felhasználás” (továbbutalása) is elkülönítetten kerüljön kimutatásra (pl.: főkönyvi számla alábontása, munkaszámok, egyéb kódok használata). Mindezek célja a kapott támogatások nyomon követhetőségének, átláthatóságának biztosítása.
- Ha a bevétel továbbutalási célú, akkor a támogatás felhasználásának elkülönített nyilvántartása tartalmazza a főkönyvi számla számát, az elkülönített nyilvántartás „egyedi azonosítóját” a továbbutalás/kifizetés dátumát, jogcímét; a jogosult megnevezését; a kiutalás/kötelezettség azonosítóját; kiutalás összegét; valamint a könyvelési ellenszámla számát.

Felhasználás

A bevételek elkülönített nyilvántartásán túl az Eszámv. 14. § (1) bekezdése alapján a könyvvezetés módjától függetlenül olyan nyilvántartási rendszert kell kialakítani, hogy abból a **közpénzek felhasználásával**, nyilvánosságával, átláthatóbbá tételével és ellenőrzésének bővítésével összefüggő jogszabályokban meghatározott adatokkal, a továbbutalási céllal kapott támogatásokkal, valamint az európai uniós forrásokból származó összegekkel kapcsolatos információk is rendelkezésre álljanak.

Az egyetemnek a könyvvezetését úgy kell kialakítania, hogy a vállalkozási tevékenység ráfordításai (költségei), kiadásai az alaptevékenység ráfordításaitól (költségeitől), kiadásaitól, gazdasági eseményeitől elkülönüljenek, és ezáltal megbízhatóan kimutatható legyen a vállalkozási tevékenység tárgyévi eredménye. Az alaptevékenységhez, illetve a vállalkozási tevékenységhez is kapcsolódó ráfordításokat (költségeket), kiadásokat az egyetem a tényleges használat (az igénybevétel) arányában, illetve, ha ez nem állapítható meg, akkor a bevételek arányában köteles megosztani az alaptevékenység, illetve a vállalkozási tevékenység között.

ÁSZ ajánlás

- A költségek (ráfordítások) elkülönítése során is javasolt a bevételeknél részletezett bontás szerinti elkülönítés alkalmazása, mint alapcél és gazdasági-vállalkozási tevékenység szerinti költségek (ráfordítások), visszafizetési kötelezettséggel vagy anélkül kapott támogatások, adományok felhasználása.

3.2.2. Tervezés - beszámolás

Az egyetem megalapozott, folyamatos működéséhez elengedhetetlen az éves költségvetés elkészítése.

Az éves költségvetést úgy kell elkészíteni, hogy az egyetem kiadásai és bevételei (adományok és felajánlások, költségvetési támogatások, gazdasági-vállalkozási tevékenységek bevétele, egyéb bevételek) egyensúlyban legyenek. A fenntartó által meghatározott keretek közötti költségvetés elfogadása a szenátus döntési hatáskörébe tartozik (Nftv. 12. § (3) bekezdés ed) pont), azonban a KEKVA tv. 22. § (4) bekezdésében foglaltak alapján a felsőoktatási intézmény alapító okirata rendelkezhet úgy, hogy a fenntartó fogadja el az egyetem éves költségvetését.

ÁSZ ajánlás

- A költségvetésben szereplő adatok legyenek megalapozottak, alátámasztottak, továbbá összehasonlíthatók legyenek a rendelkezésre álló tényadatokkal, a terv és tényadatok közötti eltérések megállapíthatók, az eltérések okai feltárhatók, azonosíthatók legyenek a jövőbeni lehetséges döntések meghozatala, intézkedések megtétele érdekében.

A számviteli beszámolót a Számv. tv. szerinti számviteli alapelvek figyelembevételével kell összeállítani, melynek célja, hogy a szervezetek vagyoni, pénzügyi, jövedelmi helyzetéről objektív információt biztosítson az alapítók, gazdasági szereplők döntéseinek meghozatalához.

Az Nftv. vhr. 66. § (1) bekezdése szerint az alapítvány által fenntartott egyetemnek a beszámolási és könyvvizetési kötelezettségét a Számv. tv.-ben meghatározottak szerint kell teljesíteni.

Az Eszámvr. 2. § (2) bekezdés a) pontja alapja alapján az egyetemek, mint közhasznú szervezetként működő felsőoktatási intézmények egyéb szervezetnek minősülnek.

Az Eszámvr. 3. § (4) bekezdése szerint a közhasznú szervezetként működő felsőoktatási intézménynek a beszámoló készítési és könyvvizetési kötelezettsége megállapításánál a Számv. tv. előírásait a Civil tv. vonatkozó előírásai figyelembevételével kell alkalmaznia.

Fontos megjegyezni, hogy a felsőoktatási intézményeknek az Nftv. és az Nftv. vhr. előírásait is figyelembe kell venniük azzal, hogy az Nftv. speciális számviteli szabályokat is meghatároz az egyetemek számára.

Az Eszámvr. 8. § (3) bekezdése alapján éves beszámolót köteles készíteni a kettős könyvvitelt vezető egyéb szervezet (egyetem), ha két egymást követő üzleti évben a mérleg fordulónapján a következő három mutatóérték közül bármelyik kettő meghaladja az alábbi határértékeket:

- a mérlegfőösszeg az 1200 millió forintot;
- az alaptevékenységből, valamint a vállalkozási tevékenységből származó éves bevételének együttes összege a 2400 millió forintot;
- az üzleti évben átlagosan foglalkoztatottak száma az 50 főt.

Az Eszámvr. 7. § (6) bekezdésében foglaltak alapján az egyszerűsített éves beszámoló mérlegből, eredménykimutatásból, kiegészítő mellékletből áll.

Az Eszámvr. 7. § (4) bekezdése és a Számv. tv. 19. § (1) bekezdése (éves beszámoló) alapján a Számv. tv. szerinti éves beszámoló mérlegből, eredménykimutatásból, kiegészítő mellékletből áll. Az Eszámvr. 8. § (3a) bekezdése alapján üzleti jelentést éves beszámoló készítése során nem kell készíteni.

A Civil tv. 46. § (1) bekezdése alapján a beszámolás formájától függetlenül közhasznúsági mellékletet is kell készítenie a közhasznú szervezeteknek, amelyet a beszámolóval azonos módon köteles jóváhagyni, letétbe helyezni és közzétenni. A közhasznúsági melléklet tartalmára vonatkozó előírásokat a Civil tv. 29. § (6)-(7) bekezdése, valamint a Civil vhr. 12. § (1) bekezdése tartalmazza.

Az Eszámvr. 7. § (7) bekezdése alapján annak az egyetemnek, amely a Számv. tv. szerinti éves beszámolót készít, és vállalkozási tevékenységet is folytat, a beszámoló készítése során biztosítania kell az alap- és a vállalkozási tevékenységből származó bevételeinek, ráfordításainak (költségeinek), kiadásainak, valamint a vállalkozási tevékenység adózás előtti eredményének elkülönített bemutatását.

Az Eszámvr. 12. § (4) bekezdésének előírása alapján az eredménykimutatásban egymástól elkülönítve kell kimutatni az alaptevékenységgel, valamint a vállalkozási tevékenységgel összefüggő tételeket. Az eredménykimutatásban az előző évi és a tárgyévi adatokat, valamint a jelentős összegű hibák elkülönített bemutatását alaptevékenység, vállalkozási tevékenység, összesen bontásban tovább kell részletezni.

Továbbutalási céllal kapott támogatásnak minősül az olyan támogatás, amelyet az egyéb szervezet az alapítójától, a költségvetésből, helyi önkormányzattól vagy más szervezettől, pályázati vagy egyéb más úton kap, és azt továbbutalja, vagy átadja olyan szervezet részére, amely a támogatás célja szerinti feladatot közvetlenül megvalósítja.

Az egyetem az alapítványtól kaphat olyan támogatást, amely továbbutalási célú támogatásnak minősül az alapítvány részéről. Ebben az esetben az egyetemnek kell elszámolni a támogatással, mind számviteli rendszerében elkülönítetten kimutatni, mind a támogató felé igazolni, a támogatásnak a célnak megfelelő felhasználását. Az egyetem az egyéb szervezettől így kapott eszközöket (pénzeszközöket, egyéb eszközöket) a támogatással való elszámolást megelőzően - amennyiben az eredeti okirat alapján az támogatási előlegként lett folyósítva - támogatási előlegként (kötelezettségként), majd elfogadott elszámolást követően az elengedett kötelezettséget bevételként mutatja ki.

Eszámvr. 13. § (5) bekezdés alapján az egyéb szervezetnél az eredménykimutatásban az ilyen tételeket elkülönítetten (továbbutalási céllal kapott támogatás, továbbutalt támogatás) be kell mutatni.

ÁSZ ajánlás

- A felsőoktatási intézmény a bevételek elkülönítése során az Eszámvr.-ben foglaltakon felül elkülönítve tartsa nyilván a fenntartó által biztosított pénzeszközt, az állami támogatásokat és az egyéb bevételeket.

A kiegészítő melléklet kötelező tartalmára vonatkozó előírásokat éves beszámoló esetén a Számv. tv. 88-94. §-ok, egyszerűsített éves beszámoló esetén a Számv. tv. 96. § (4) bekezdése tartalmazza. Illetve közhasznú jogállás miatt a Civil tv. 29. § (4)-(5) bekezdésében foglaltakat is figyelembe kell venni.

A kiegészítő mellékletben be kell mutatni azon mérlegen kívüli tételek és mérlegben nem szereplő megállapodások jellegét, üzleti célját és pénzügyi kihatásait is, amelyek bemutatásáról a Számv. tv. külön nem rendelkezik, abban az esetben, ha e tételekből és megállapodásokból származó kockázatok vagy előnyök lényegesek, és bemutatásuk szükséges az egyetem pénzügyi helyzetének megítéléséhez. A Számv. tv.-ben előírtakon túlmenően a kiegészítő mellékletnek tartalmaznia kell mindazon számszerű adatokat és szöveges magyarázatokat, amelyek az egyetem vagyoni, pénzügyi helyzetének, működése eredményének megbízható és valós bemutatásához az egyetem vezetői és a fenntartó számára – a mérlegben és az eredménykimutatásban szereplőkön túlmenően – szükségesek.

ÁSZ ajánlás

- Javasolt, hogy az egyetem a kiegészítő mellékletben az év végi értékelés alátámasztása érdekében mutassa be az általa alapított, tulajdonolt gazdasági társaságok főbb tőke megfelelési-, eladósodottsági mutatóit, illetve az év végi kötelezettségállományát, árbevételét és saját tőkéjét a részesedés mértékével együtt.
- Javasolt, hogy az egyetem és az alapítvány közösen határozza meg azokat az adatokat, melyeket a jogszabályi előírásokon kívül fel kell tüntetnie az egyetemnek a kiegészítő mellékletében.

A beszámoló elkészítése során biztosítani kell, hogy az eszközök nyilvántartási értéke a jogszabályban meghatározott elvek figyelembevételével kerüljön kimutatásra a mérlegben. Ennek meghatározása során a bekerülési értékbe csak olyan tétel kerülhet, amely valóban része a bekerülési értéknek, mivel csak így mutat valós képet a mérleg az egyetem vagyoni helyzetéről.

A Számv. tv. 69. § (1) bekezdése alapján a mérleg tételeinek alátámasztásához olyan leltárt kell összeállítani (és megőrizni), amely tételesen, ellenőrizhető módon tartalmazza az egyetem fordulónapján meglévő eszközeit és forrásait mennyiségben és értékben. Az ellenőrizhetőségi feltétel akkor teljesül, ha minden mérlegsorhoz rendelkezésre áll az összecszerűen és tartalmilag is

megfeleltethető tételes, mennyiségi és érték adatokat tartalmazó leltár (Számv. tv. 69. § (1) bekezdés). Elvárás, hogy a leltár megfeleljen a Számv. tv. szerinti bizonylati követelményeknek.

Továbbá a beszámolókészítés során el kell végezni a főkönyvi könyvelés és az analitikus nyilvántartások adatai közötti egyeztetést az üzleti év mérlegfordulónapjára vonatkozóan (Számv. tv. 69. § (2) bekezdés).

ÁSZ ajánlás

- A számviteli beszámolóval egyidőben egy szakmai, szöveges beszámolót is készítsenek és tegyenek közzé, melyben közérthetően bemutatható az egyetem szakmai tevékenysége és amely információt ad a társadalom számára az egyetem működéséről, a kapott közpénzek felhasználásáról, így átláthatóvá válik, hogy a kapott támogatások a meghatározott célokra kerültek-e felhasználásra.

A Civil tv. 42. § (1) bekezdésének előírása alapján az egyetem, mint közhasznú szervezet a gazdálkodása során elért eredményét nem oszthatja fel, azt az alapító okiratában meghatározott közhasznú tevékenységére kell fordítania.

Az egyetem éves beszámolójának részét képező mérleget, eredménykimutatást, kiegészítő mellékletet – a hely és a keltezés feltüntetésével – a szervezet képviselőjére jogosult személy köteles aláírni (Számv. tv. 20. § (6) bekezdés).

Az Eszámvr. 16. § (1) bekezdés értelmében „*kötelező a könyvvizsgálat annál az egyéb szervezetnél, amelynél az éves (éves szintre átszámított) bevétel az üzleti évet megelőző két üzleti év átlagában meghaladja a 300 millió forintot*”, de a szenátus dönthet arról, hogy a beszámoló felülvizsgálatával könyvvizsgálót bíz meg.

Az egyetem beszámolóját az Nftv. 12. § (3) bekezdés ee) pontja alapján a szenátus fogadja el. Azonban a KEKVA tv. 22. § (4) bekezdésében foglaltak alapján a felsőoktatási intézmény alapító okirata rendelkezhet úgy, hogy a fenntartó fogadja el az egyetem éves beszámolóját.

Az egyetem a beszámolóval kapcsolatos letétbe helyezési és közzétételi kötelezettségének eleget tesz azáltal, ha a számviteli beszámolót, a könyvvizsgálói záradékot vagy a záradék megadásának elutasítását is tartalmazó független könyvvizsgálói jelentést, valamint a közhasznúsági mellékletet, amennyiben a fenntartó elfogadásához kötött, akkor a fenntartó elfogadó határozatával együtt az Oktatási Hivatal részére megküldi és a saját honlapján is közzéteszi.

3.2.2.1. Adatvédelem és közérdeklő adatok kezelése

A közfeladatot ellátó közérdeklő vagyonkezelő alapítványok fenntartásába tartozó egyetemek közpénzből alapított és fenntartott, közpénzből gazdálkodó, közfeladatot ellátó szervezetek, így az Info tv. hatálya alá tartoznak.

Az Info tv. alapján az egyetemek adatkezelőnek minősülnek, ezért az Info tv. 25/A. § (1) bekezdésben meghatározott intézkedések részeként belső adatvédelmi és adatbiztonsági szabályzat készítésére kötelezettek. Az Info tv. 25/L. § (1) bekezdés alapján az adatkezelő és az adatfeldolgozó

a személyes adatok kezelésére vonatkozó jogi előírások teljesítésének és az érintettek jogai érvényesülésének elősegítése érdekében adatvédelmi tisztviselőt alkalmaz.

Az adatvédelmi szabályzat kötelező tartalmi elemeire nézve nincsenek előírások. Annak célszerű tartalmát a funkciójából, a szándékolt hatásából lehet levezetni: azaz a belső tevékenységek, folyamatok és az ezekkel összefüggő feladatok és felelősségek olyan módon történő meghatározása, amellyel az adatkezelés kockázatai kezelhetőek és minimalizálhatók. Az adatvédelmi szabályzatban ebből kifolyóan inkább eljárási jellegű kérdések, az egyes folyamathoz rendelt felelősök, az általuk gyakorolt hatáskörök meghatározása történik.

Az Info tv. rendelkezése alapján az egyetemek, mint közfeladatot ellátó szervezeteknek a feladatkörükbe tartozó ügyekben kötelesek elősegíteni és biztosítani a közvélemény pontos és gyors tájékoztatását. Ennek keretében az egyetemek az Info tv. 1. sz. melléklet Általános közzétételi listában (többek között a gazdálkodásra vonatkozó adatok) szereplő adatokat – saját honlapjukon, díjmentesen, digitális formában bárki számára elérhetően kötelesek közzétenni.

Az Info tv. 30. § (6) bekezdés alapján a közfeladatot ellátó szervnek a közérdekű adatok megismerésére irányuló igények teljesítésének rendjét rögzítő szabályzatot kell készítenie.

Az Nftv. előírása alapján a felsőoktatás intézmény nyilvánosságra hozza a működésére és szervezetére vonatkozó azon rendelkezéseket (szervezeti és működési szabályzat), amelyeket jogszabály nem zár ki, vagy amelyről más szabályzatban nem kell rendelkezni.

Az Nftv. rendelkezése szerint a felsőoktatási intézmény honlapján közzéteszi:

- a hallgatói jogviszony létesítésének követelményeit,
- a munkáltatói jogkör gyakorlásában bekövetkezett változásokat.

A visszavont, megsemmisített oklevelet a felsőoktatási intézmény bevonja. A visszavont, érvénytelenített oklevelet kiállító felsőoktatási intézmény és szükség szerint jogutódjának nevét, az oklevél sorszámát, az érvénytelenítés időpontját és okát az Oktatási Hivatal honlapján közzé kell tenni.

ÁSZ ajánlás

- Javasolt, hogy az egyetemek rendszeresen aktualizálják honlapjukat a kötelezően közzéteendő adatok tekintetében.

3.3. Gazdasági társaságokkal kapcsolatos tulajdonosi joggyakorlás és részesedés szerzés

3.3.1. Gazdasági társaságok alapítása, részesedés szerzés

Az Nftv. 86. § (1) bekezdése szerint a felsőoktatási intézmény gazdasági tevékenysége körében minden olyan döntést meghozhat, illetve minden olyan intézkedést megtehet, amely hozzájárul az alapító okiratban meghatározott feladatainak végrehajtásához, feltéve, hogy ezzel nem veszélyezteti az alapfeladatainak végrehajtását, a közpénzek és a közvagyon hatékony felhasználását. A Pp.¹⁹ 7. § 6. pontjának előírása szerint a gazdasági társaság gazdálkodó szervezetnek minősül.

ÁSZ ajánlás

- Javasolt, hogy a felsőoktatási intézmény olyan gazdasági társaságot hozzon létre, illetve olyan gazdasági társaságban szerezzon részesedést, mely nem sérti a felsőoktatási intézmény érdekeit.

Az Nftv. 12. § (3) bekezdés gc) pontja szerint a szenátus a fenntartó egyértelmű döntésével dönt a gazdálkodó szervezet alapításáról, gazdálkodó szervezetben részesedés szerzéséről. A KEKVA tv. 22. § (4) bekezdése szerint a felsőoktatási intézmény alapító okirata rendelkezhet úgy, hogy a fenntartó fogadja el a felsőoktatási intézmény általi gazdálkodó szervezet alapítását, gazdálkodó szervezetben történő részesedés szerzését.

ÁSZ ajánlás

- Javasolt, hogy a felsőoktatási intézmény alapító okiratában is kerüljön rögzítésre a törvényi kötelezettség, hogy a gazdasági társaság alapításához, illetve gazdasági társaságban történő részesedés szerzéséhez fenntartói jóváhagyás szükséges, beleértve a közvetett – további gazdasági társaságban való – tulajdonszerzést is. A gazdasági társaságok alapításához, valamint az azokban történő részesedés szerzéshez kapcsolódó döntési folyamatokról, az előkészítés minimális tartalmi elemeiről készítsen a felsőoktatási intézmény szabályzatot, amelyet a fenntartó hagy jóvá. Ennek elkészítése során javasolt figyelemmel lenni legalább az alábbiakra:
 - A gazdálkodási döntések – beleértve a gazdasági társaság alapítását, részesedés szerzését is – dokumentáltsága kiemelt fontosságú. Ebbe a gazdálkodási döntés írásba foglalása mellett az előkészítés folyamatának írásban történő dokumentálása is beletartozik, amely a döntés eredményességét, célszerűségét alapjaiban befolyásolja. A döntés megalapozottsága, előkészítettsége abból a szempontból is kulcsfontosságú, hogy a felsőoktatási intézmény a szenátus vagy a fenntartó egyetértésével dönt a gazdálkodó szervezet alapításáról, részesedés szerzéséről vagy a felsőoktatási intézmény alapító okirata szerint azt a fenntartó fogadja el.
 - Az alapításról, részesedés szerzéséről szóló döntés előkészítése során javasolt elemezni és bemutatni a gazdasági társaság létrehozásának, részesedés szerzésének a célját, valamint a rövid-, közép- és hosszútávú hatásait, a gazdasági társaság működése, illetve gazdálkodása során felmerülő kockázatokat és azok kezelési lehetőségeit, valamint az esetlegesen felmerülő likviditási problémákat. A kockázatok feltárása az alapja a tulajdonosi kontrollok kiépítésének és későbbi működésének. Ennek javasolt a részévé tenni a gazdasági társaságok gazdálkodásának nyomon követését szolgáló kontrolling rendszer kiindulási pontját képező működési és üzleti tervet.
 - Az alapítói döntés megalapozása során javasolt kitérni arra, hogy a társaság alapításának célja hogyan viszonyul a felsőoktatási intézmény alapfeladataihoz, nem sérti az intézmény érdekeit.
 - A kockázatfelmérést abban az esetben is szükséges előírni, ha a felsőoktatási intézmény a tulajdonolt gazdasági társaságon keresztül közvetett tulajdont szerez.

A gazdasági társaságokban való részesedés kapcsán fontos, hogy az egyetemek beszámolóinak kiegészítő mellékletében bemutatásra kerüljenek a gazdasági társaságok főbb adatai, mint részesedések mértéke, nyújtott kölcsönök mértéke, elért eredmény, mivel a gazdasági társaságok működése pénzügyi, likviditási kockázatot hordozhat az egyetemek működését tekintve.

ÁSZ ajánlás

- A felelős vagyongazdálkodás érdekében az egyetemek valamennyi olyan gazdasági társaság főbb tőkeMegfelelési-, eladósodottsági mutatóit, illetve az év végi kötelezettségállományát, árbevételét és a saját tőke mértékét a kiegészítő mellékletben mutassák be a részesedés mértékével együtt, amelyben tulajdonosi részesedéssel rendelkeznek. Ezáltal is biztosítják a fenntartó alapítvány számára a megalapozott döntéshozatalhoz szükséges információkat.

3.3.2. Az egyetem által alapított gazdasági társaságokban gyakorolt alapítói hatáskör

Az Nftv. 13/A. § (2) bekezdésének d) pontja, illetve a 94. § (2a) bekezdés szerint – az alapító okirat eltérő rendelkezése hiányában - a kancellár gyakorolja a felsőoktatási intézmények részvételével működő gazdasági társaságokban és gazdálkodó szervezetekben a tulajdonosi jogokat. Amennyiben a felsőoktatási intézménynél kancellár kinevezésére nem került sor, akkor a tulajdonosi jogok gyakorlására a rektor vagy a felsőoktatási intézmény belső szabályzatában erre kijelölt személy (pl.: elnök, gazdasági vezető) jogosult.

Jó gyakorlat:

1. *A felsőoktatási intézmény a gazdasági társaságokról szóló szabályzatában külön függelékként rögzítette a gazdasági társaság alapításának, az abban való részesedés szerzésének lépéseit, folyamatát, felelősségi szintjeit.*
2. *A felsőoktatási intézmény belső szabályzatban rögzített előírása szerint nyilvántartást vezet a felsőoktatási intézmény által alapított, részvételével működő gazdasági társaságokról. A nyilvántartás a gazdasági társaságok adatait a szabályzat mellékletében meghatározott tartalommal, aktualizált állapotban tartalmazza.*

ÁSZ ajánlás

- A gazdasági társaságok alapításához, valamint az azokban történő részesedés szerzéshez kapcsolódóan javasolt belső szabályozás készítése, amelyben rögzítik a tulajdonosi joggyakorlóra, egyéb közreműködő szervezeti egységre vonatkozó feladat- és hatásköröket, valamint a társaság alapítására, részesedés szerzésére, a tőkeemelésre, a pótbefizetésre, a tagi kölcsönre vonatkozó rendelkezéseket, az összeférhetetlenségi szabályokat, amelyet a fenntartó hagy jóvá/fogad el.
- A legjellemzőbb tulajdonosi jóváhagyáshoz kötött területek a teljesség igénye nélkül, az alábbiak lehetnek:
 - meghatározott összeghatár feletti beszerzések, beruházások;

- a társaság szokásos tevékenységéhez közvetlenül nem kapcsolódó, egyéb jelentős szerződések (pl. tanácsadói, piackutatási szerződések);
 - meghatározott összeg feletti, foglalkoztatásra irányuló egyéb jogviszonyok (megbízási, vállalkozási jellegű szerződések) létrejötte;
 - gazdasági társaság (leánycég) létrehozása;
 - a menedzsment javadalmazási rendszere, beleértve az egyéb juttatásokat (pl. személyes használatú gépjármű);
 - kötvény- vagy részvény kibocsátás, hitelfelvétel vagy kezességvállalás (ebben az esetben a fenntartó jóváhagyása is javasolt);
 - a gazdálkodást, működést lényegesen befolyásoló belső irányítási eszközök és módosításaik.
- A tulajdonosi jóváhagyást igénylő döntések esetében a tulajdonosnak fontos előírnia a társaság menedzsmentje számára, hogy a jóváhagyást megalapozó, előkészítő anyagok milyen minimális tartalmi követelményeknek feleljenek meg, tehát melyek azok az információk, amelyek birtokában a tulajdonos célszerű, eredményes és megalapozott döntést tud hozni.
 - A tulajdonosi joggyakorló és a társaság közötti, a gazdálkodást, pénzügyi helyzetet érintő kommunikáció írásban, dokumentáltan történjen.
 - Javasolt összeférhetetlenségi szabályok előírása: magasabb vezető, vezető beosztású alkalmazott, illetve azok közeli hozzátartozója, nem töltheti be a vezető tisztségviselői, felügyelőbizottsági, könyvvizsgálói, egyéb tisztségi pozíciót;
 - Gazdasági társaságban történő részesedés szerzése esetén javasolt, hogy a befolyás mértékénél ne legyen kevesebb a várt osztalékból való részesedés.
 - Javasolt, hogy a felsőoktatási intézmények részvételével működő gazdasági társaságokban a tulajdonosi jogokat gyakorló személy jogi vagy gazdasági végzettséggel rendelkezzen.

3.3.3. Számviteli beszámoló jóváhagyása

A Ptk.²⁰ előírása szerint a legfőbb szerv hatáskörébe tartozik a számviteli törvény szerinti beszámoló jóváhagyása és a nyereség felosztásáról való döntés. A Ptk. rendelkezése szerint, ha a gazdasági társaságnál felügyelőbizottság működik, a beszámolóról a társaság legfőbb szerve a felügyelőbizottság írásbeli jelentésének birtokában dönthet.

A számviteli beszámolóhoz kapcsolódóan a Ptk. rögzíti, hogy a tulajdonosi joggyakorló, mint legfőbb szerv által választott állandó könyvvizsgáló feladata, hogy a könyvvizsgálatot szabályszerűen elvégezze, és ennek alapján független könyvvizsgálói jelentésben foglaljon állást arról, hogy a gazdasági társaság beszámolója megfelel-e a jogszabályoknak és megbízható, valós képet ad-e a társaság vagyoni, pénzügyi és jövedelmi helyzetéről, működésének gazdasági eredményeiről.

A Szám. tv. 155. § (3) bekezdése tartalmazza a kötelező könyvvizsgálat alóli kivételeket.

Jó gyakorlat:

A felsőoktatási intézmény a gazdasági társaságokról szóló szabályzatában mellékletben rögzítette az elvárt beszámolóformákat és azok minimum tartalmának előírását.

ÁSZ ajánlás

- Javasolt, hogy a gazdasági társaság számoljon be a tervek végrehajtásáról, a működési jellemzőihez igazodó rendszerességgel a felsőoktatási intézmény számára kontrolling adatszolgáltatás keretében. A gazdasági társaság által készített tervekről és azok végrehajtásáról a kancellár/gazdasági vezető megfelelő rendszerességgel tájékoztassa a fenntartót.
- A gazdasági társaság felügyelőbizottságának ügyrendjében javasolt szabályozni a felügyelőbizottság beszámoló elfogadásával összefüggő érdemi tevékenységét, a könyvvizsgálóval történő együttműködés kereteit.
- A gazdasági társaság éves beszámoló elfogadásával összefüggő felügyelőbizottsági tevékenységének fontos eleme a felügyelőbizottság éves tevékenységéről szóló, a tulajdonos részére készített írásbeli beszámoló, amelynek a számviteli beszámoló elfogadásával összefüggő tulajdonosi döntés előkészítéséhez rendelkezésre kell állnia.
- A felsőoktatási intézmény az általa alapított, valamint a részvételével működő gazdasági társaságok tevékenységéről, számviteli beszámolóit alapján készítsen szöveges beszámolót.

3.3.4. Az egyetem által alapított gazdasági társaság felügyelőbizottsága

A Ptk. előírása alapján a felsőoktatási intézmény, mint tulajdonosi joggyakorló a létesítő okiratban három tagból álló felügyelőbizottság létrehozását rendelheti el azzal a feladattal, hogy az ügyvezetést a gazdasági társaság érdekeinek megóvása céljából ellenőrizze. Kötelező felügyelőbizottság létrehozása, ha a gazdasági társaság teljes munkaidőben foglalkoztatott munkavállalóinak száma éves átlagban a kétszáz főt meghaladja, és az üzemi tanács nem mondott le a felügyelőbizottságban való munkavállalói részvételről. Az első felügyelőbizottság tagjait a létesítő okiratban kell kijelölni.

A Ptk. rendelkezése szerint a felügyelőbizottság saját tagjai közül választ elnököt. A felügyelőbizottság ügyrendjét maga állapítja meg, és azt az alapítói/tulajdonosi jogok gyakorlója/társaság legfőbb szerve hagyja jóvá.

ÁSZ ajánlás

- A felsőoktatási intézmény, az általa alapított, gazdasági társaság tekintetében minden esetben vizsgálja meg a felügyelőbizottság létrehozásának és működtetésének

lehetőségét, valamint határozza meg a felügyelőbizottság összetételét, a tulajdonos érdekeit szolgáló követelményeket.

- A felügyelőbizottság a tevékenységéről indokolt rendszerességgel, de legalább fél évente írásban számoljon be a tulajdonos számára.
- A felügyelőbizottság ügyrendjében kerüljenek pontosan rögzítésre a felügyelőbizottság feladatai, amelyet a tulajdonosnak el kell fogadnia. A felügyelőbizottság ügyrendjében célszerű szabályozni az éves ülési terv összeállításának rendjét, továbbá a tulajdonos belső ellenőrzésével történő együttműködés kereteit, formáját, határait. Különös tekintettel arra, hogy meddig terjed a felügyelőbizottság és meddig a belső ellenőrzés feladata a tulajdonosi döntések végrehajtásának ellenőrzése területén.
- A tulajdonlással érintett gazdasági társaság menedzsmentje részére javasolt előírni a tulajdonosi döntések végrehajtásáról szóló rendszeres beszámolást a felügyelőbizottság részére, ezeket a felügyelőbizottság érdemben vizsgálja meg és amennyiben a tulajdonosi érdekek sérülését tapasztalja, jelezze azt a tulajdonos részére.
- A felsőoktatási intézmény által alapított gazdasági társaságok felügyelőbizottsági ülésein, a szoros együttműködés érdekében, vegyenek részt a társaságok könyvvizsgálói is.
- A felsőoktatási intézmény belső szabályzatában (pl. szervezeti és működési szabályzat) a felsőoktatási intézmény által alapított gazdasági társaságok esetében kerüljenek rögzítésre a felügyelőbizottság feladatai.

3.3.5. Tulajdonosi ellenőrzés az egyetemek által alapított gazdasági társaságok vonatkozásában

A Pénzügyminiszter által közzétett a Magyar Közlöny mellékletét képező Hivatalos Értesítő szerint, a vagyonkezelő alapítvány fenntartásába tartozó felsőoktatási intézmények kormányzati szektorba sorolt egyéb szervezeteknek minősülnek. A Bkr.²¹ 54/A. §-ának előírása szerint a felsőoktatási intézmények, mint kormányzati szektorba sorolt egyéb szervezetek kötelesek kialakítani és működtetni a belső kontrollrendszert. A belső kontrollrendszer kialakításáért és működtetéséért az Nftv. 13/A. § (2) bekezdés a) pontja, 94. § (2a) bekezdése és a Bkr. 54/B. §. előírása szerint – a kancellár vagy az alapító okirat szerint az arra kijelölt személy a felelős.

A szabályszerű, hatékony és eredményes tulajdonosi ellenőrzés kialakításához és működtetéséhez a belső kontrollrendszer öt pillére egyaránt hozzájárul, melyek részletesebben a 7. fejezetben kerülnek bemutatásra.

Jó gyakorlat

1. A felsőoktatási intézmény belső ellenőrzési kézikönyvének hatálya kiterjedt a felsőoktatási intézmények által alapított gazdasági társaságokra.
2. A felsőoktatási intézmény belső szabályzatában évközi, folyamatba épített gazdasági kontrollt vezetett be a felsőoktatási intézménynél és a felsőoktatási intézmény többségi befolyásával működő gazdasági társaságoknál.

ÁSZ ajánlás

- Javasolt kialakítani a tulajdonosi ellenőrzés eljárásrendjét, amelynek célja a gazdasági társaságnak juttatott vagyonnal való gazdálkodás vizsgálata, annak érdekében, hogy biztosítsa a tulajdonos (felsőoktatási intézmény) érdekeit sértő, rendeltetésellenes, jogszerűtlen, szerződésellenes gazdálkodási döntések feltárását és a jogszerű állapot helyreállítását, valamint a hatékonyság, teljesítmény és minőség szempontjainak érvényesítését. A szabályzat hatályát javasolt valamennyi tulajdonolt társaságra kiterjeszteni.
- A tulajdonosi ellenőrzéseket a kialakított eljárásrend mentén, tervezett módon, ellenőrzési terv (ellenőrzési nyomvonal) alapján célszerű végrehajtani, amelyet a kancellár vagy az arra kijelölt személy hagy jóvá.
- A tulajdonosi ellenőrzéseknek célszerű kiterjednie a tulajdonosi határozatok, utasítások, illetve egyéb döntések végrehajtására, beleértve a tulajdonosi forrásjuttatások felhasználását (tőkejuttatás, pótbefizetés, támogatás, kölcsön), a társaságot terhelő elszámolási kötelezettséget.
- Javasolt előírni a gazdasági társaságok menedzsmentje részére a tulajdonosi határozatok, utasítások, döntések végrehajtásáról szóló megfelelő rendszerességű írásbeli beszámolást a felügyelőbizottság részére. A beszámolás megalapozását támogatják a tulajdonos belső ellenőrzése által végzett ellenőrzések, amelyek a gazdasági társaság által készített, a tulajdonosi döntések végrehajtásáról szóló beszámolók megalapozottságára, megbízhatóságára irányulnak.
- A felügyelőbizottság a részére teljesített beszámolók értékeléséről indokolt rendszerességgel jelentést készít a tulajdonos részére.
- A tulajdonosi ellenőrzés lebonyolításába a felsőoktatási intézmény belső ellenőrzését javasolt bevonni.
- A felsőoktatási intézmény kancellárja vagy az arra kijelölt személy alkossa meg a felsőoktatási intézmény részvételével működő gazdasági társaságok javadalmazási szabályzatát.

4. Számviteli keret

Forrás: Számv. tv. előírásai alapján, Állami Számvevőszék szerkesztése

4.1. Számviteli politika

Az átlátható, szabályszerű gazdálkodás alapvető feltétele a számviteli feladat ellátására vonatkozó belső szabályzatok kialakítása és a gazdasági folyamatok ez alapján történő működtetése, ellenőrzése.

A Számv. tv. 14. § (3) bekezdésével összhangban az alapítványoknak és a fenntartásukba tartozó felsőoktatási intézményeknek aktuális és hitelesített **számviteli politikával kell rendelkeznie**, amely tartalmazza azokat a módszereket és eszközöket, amelyek a leginkább megfelelnek a szervezet gazdasági-működési sajátosságainak és a számviteli törvényben foglaltaknak.

A számviteli politika akkor tekinthető teljesnek, ha maradéktalanul tartalmazza a jogszabályban meghatározott, gazdálkodóra jellemző szabályokat, előírásokat, módszereket, illetve **akkor teljesíti feladatát, ha a szervezetre vonatkozó specialitásokat írásban is rögzíti, így a számviteli elszámolás, értékelés szabályait, a jogszabály által biztosított választható módszerek közül a szervezet által választott módszert.** A Számv. tv. 14. § (12) bekezdése alapján a számviteli politika elkészítéséért és módosításáért a gazdálkodó képviselőjére jogosult személy a felelős.

ÁSZ ajánlás

Az egyetemek esetében az alapító okiratban célszerű rögzíteni, hogy a vezetői hatáskörök megosztása során a rektor, mint az intézmény első számú vezetője és képviselője feladatköréből átadásra kerül-e a kancellár, illetve a gazdasági vezető hatás és feladatkörében a számviteli keret kialakításáért való felelősség.

A Számv. tv. 14. § (5) bekezdése alapján a számviteli politika keretében el kell készíteni:

- az eszközök és a források leltárkészítési és leltározási szabályzatát;
- az eszközök és a források értékelési szabályzatát;
- a pénzkezelési szabályzatot, illetve
- amennyiben a Számv. tv. 14. § (7) bekezdése alapján kötelezett rá, az önköltségszámítás rendjére vonatkozó belső szabályzatot.

A Számv. tv. 161/A. § (1) bekezdése alapján a gazdálkodónak a könyvvezetésre, a bizonylatolásra vonatkozó részletes **belső szabályait úgy kell kialakítania, hogy az a mérleg és az eredménykimutatás alátámasztásán túlmenően a kiegészítő melléklet adatainak közvetlen alátámasztására is alkalmas legyen.** A Civil tv., illetve az Eszámvr. által előírt elkülönített nyilvántartások vezetésére vonatkozó szigorú szabályok teljesítése érdekében az alapítványnak és egyetemnek meg **kell meghatároznia az elkülönítés szabályait**, folyamatait, a kapcsolódási pontokat. (Az elkülönített nyilvántartásokról bővebben a 2.2.1. és 3.2.1. fejezet tartalmaz előírásokat.)

ÁSZ ajánlás

- A szabályzatokat a jogszabályok által meghatározott határidőben el kell készíteni. A szabályzatokban a jogszabályi előírásokon túl rögzítsék azokat a szakmai

sajátosságokat, amely alapján a beszámoló a szervezet vagyoni, pénzügyi és jövedelmi helyzetének valós, megbízható bemutatására alkalmas.

- Javasolt rögzíteni az elkülönített nyilvántartásokra vonatkozó szabályokat, hogy az elkülönítést milyen módon kell biztosítani a számviteli nyilvántartásokban az elszámolásköteles támogatások, az alapcél szerinti és a gazdasági-vállalkozási tevékenységek bevételei, költségei, ráfordításai, eredményei tekintetében.

A szabályzatok hiánya nem teszi lehetővé az alapítvány és az egyetem törvényes és szabályszerű működését, így a közpénzek szabályszerű felhasználását, a támogatások célszerű felhasználásának igazolását, a számviteli alapelvek – különösen a valóság elvének – érvényesülését, az elvárt felelős gazdálkodás feltételeinek kialakítását.

ÁSZ ajánlás

- *Eszközök és források leltárkészítési és leltározási szabályzata:*

A leltárkészítési és leltározási szabályzatban a gazdálkodó a számára biztosított lehetőséggel élve az általános elemeken túl szerepelteti a leltározási szabályzat célját, illetve a leltár fogalmát, a leltárkészítés menetének helyben jellemző eljárásait, a leltár alapvető tartalmi és formai sajátosságait, a leltározási és egyeztetési munkafolyamatok előírásait, illetve a leltározáshoz kapcsolódó feladatok felelőseit, jogosultjait, az ellenőrzési szabályokat, a leltárkülönbségek megállapításának, a veszteségek elszámolásának szabályait, a leltározás, leltárkészítés dokumentálásának szabályait. A szabályozásnak tartalmaznia szükséges az eszközök és források leltározásának (leltár felvételének) módját, annak elvégzése során alkalmazandó szabályokat.

- *Eszközök és források értékelési szabályzat:*

Rögzítenie kell az év végi mérlegben szerepeltetett eszközök és források értékelésének részletes szempontjait a számviteli alapelvek figyelembevételével. A szabályozásnak ki kell terjednie az eszközök bekerülési értékének meghatározására, dokumentálására, a maradványérték meghatározásának szempontjára a tárgyi eszközök állománya vonatkozásában, a követelések követelés-típusonkénti értékelésének elveire, az eszközök és források év végi értékelésének módjára, módszerére, az értékelés dokumentumaira, felelőseire, valamint az értékelés bizonylati rendjére.

- *Pénzkezelési szabályzat:*

A felsőoktatási közfeladatot ellátó közérdekű vagyonkezelő alapítványok, mint felsőoktatási intézményfenntartók esetében indokolt rögzíteni az alapítvány és az egyetem, illetve a számlavezető pénzintézetek közötti kapcsolattartás szabályait, a továbbutalási céllal kapott költségvetési támogatások kezelésének, nyilvántartásának és elszámolásának a módját.

4.2. Számlarend és bizonylati rend

A Számv. tv. 161. § (1) bekezdése alapján a kettős könyvvitelt vezető alapítvány és egyetem számlarend készítésére kötelezett. A számviteli politikához hasonlóan, a szabályzat összeállításáért,

folyamatos karbantartásáért, a naprakész könyvvezetés helyességéért a gazdálkodó képviselőjére jogosult személy a felelős (Számv. tv. 161. § (4) bekezdés).

A Számv. tv. 161. § (2) bekezdése tartalmazza tételesen a számlarend kötelező tartalmi elemeit, illetve további bekezdései előírják az analitikus nyilvántartások és a főkönyvi könyvelés kapcsolatát, a köztük történő egyeztetés lehetőségének biztosítását, a főkönyvi könyvelés, az analitikus nyilvántartások és a bizonylatok közötti egyeztetés és ellenőrzés lehetőségének biztosítását.

ÁSZ ajánlás

- Javasolt, hogy a számlatükör a számlarend melléklete legyen.
- Javasolt, hogy a számlarend legyen a mindenkor hatályos számviteli jogszabályoknak megfelelő, aktualizált és tartalmazza:
 - a főkönyvi számlák megfelelő mélységű – az átláthatóságot szem előtt tartó – alszámlákra való alábontását
 - a jogszabályi minimum tartalomon kívül, a szervezetre vonatkozó speciális szabályozásokat.
- Az elkülönítési kötelezettség teljesítése érdekében javasolt rögzíteni az elkülönítés módját (pl. dimenziók, munkaszámok, finanszírozási kódok).
- Javasolt, hogy tartalmazza a szervezetre vonatkozó specialitásokat, biztosítva legyen a zártkörűség, egyeztethetőség.

A bizonylati rend célja, hogy biztosítsa a számlarend alátámasztásához szükséges bizonylatok elkészítésének, ellenőrzésének, felhasználásának, megőrzésének rendjét.

5. Finanszírozás

A KEKVA tv. 18. § (1) bekezdése értelmében a vagyonkezelő alapítványok közfeladatait az állam

- a) a KEKVA tv. 4. § szerinti vagyonjuttatással,
 - b) a KEKVA tv. 19. § szerinti, megállapodás útján nyújtott vagyoni juttatással,
 - c) támogatással,
 - d) adománnyal, illetve
 - e) közfeladat-finanszírozási szerződéssel
- biztosítja az alapítványnak.

A felsőoktatási intézmények finanszírozása alapvetően a következők szerint történik:

- a KEKVA tv. szerinti keretmegállapodás, illetve közfeladat-finanszírozási szerződéssel;
- pályázatok útján;
- támogatással;
- természetbeni vagyonjuttatással.

A felsőoktatási intézmények működéséhez biztosított állami támogatások rendszerét a Kormány határozza meg.

A felsőoktatási intézmény részére pályázati úton, valamint megállapodás alapján további támogatás adható.

Az Nftv. 95. § (4) bekezdése alapján a felsőoktatási intézmény bevétele lehet:

- a) a fenntartó által biztosított pénzeszköz;
- b) állami támogatás;
- c) egyéb bevétel.

5.1. Költségvetési támogatások

Az alapítványok által fenntartott felsőoktatási intézmények állami támogatásra – az Nftv. 84. § (3) bekezdése alapján – a felsőoktatásért felelős miniszter és a fenntartó között létrejött megállapodás alapján válnak jogosulttá. Törvény ettől eltérően rendelkezhet. A felsőoktatási intézmény – feltéve, hogy a felsőoktatásért felelős miniszter a támogatásra megállapodásban vállalt kötelezettséget – a megállapodásban foglalt feltételek mellett jogosult az Nftv. 84. § (2) bekezdésében meghatározott célú állami támogatásra.

Az alapítvány (KEKVA tv-ben meghatározott) közfeladat ellátását a vagyongazdálkodási tevékenységéből származó bevételből, adományokból, valamint az adott közfeladat hosszú távon történő biztosítása érdekében az állammal megkötött megállapodásokkal finanszírozza.

Az állammal kötött keretmegállapodás egy hosszútávú – tizenöt és huszonöt év időtartam közötti – szerződés, amely a magyar állam és az alapítvány között jön létre. A keretmegállapodásban kerülnek rögzítésre a finanszírozás alapvető elvei, biztosítékai, a résztvevő felek együttműködésének rendje, valamint a magyar államnak a közfeladat ellátásával szemben támasztott elvárásai (Pl. az állami (rész)ösztöndíjas és az önköltséges képzési keretszámokhoz tartozó feltételek.).

A keretmegállapodás tartalmazza, hogy a KEKVA tv. 20. §-ban foglaltak teljesítése érdekében a felek a szerződésben rögzített indikátorok teljesítését évente közösen értékelik.

A keretmegállapodásban rögzítették az egyes támogatásfajták indikátorainak fogalmát és tartalmát. A támogatás fajták éves (maximális) összegét, valamint a teljesítményösztönző támogatások teljesítménymutatóinak bázisévi, és egyes évekre meghatározott célértékeit szerződésben határozták meg.

A keretmegállapodás adja a keretét a rövidebb (három-hat év) távra szóló közfeladat-finanszírozási megállapodásnak, mely részleteiben tartalmazza a megállapodással érintett tevékenység vállalt volumenét (képzési területenként és képzési szintenként az állami (rész)ösztöndíjas és önköltséges képzési keretszámokat), indikátorrendszerét, a támogatás a feltételekhez igazodó mértékét, a közfeladat-ellátás időszakos közös értékelését, felülvizsgálatát és a szükséges részletszabályokat.

Az új (következő 6 évre szóló) közfeladat-finanszírozási szerződés megalapozása érdekében a felsőoktatáshoz kapcsolódó tevékenységek indikátorainak teljesülését a közfeladat-finanszírozási szerződés lejáratától 240 nappal értékelik a felek. Az elért eredmények ismeretében kerül sor a következő hat évet finanszírozó szerződésben ezen közfeladatok indikátorainak és kapcsolódó finanszírozásának a megállapítására.

A magyar állam képviseletében eljáró szerv/személy az éves elszámolás keretében vizsgálja meg azt, hogy az alapítvány/egyetem teljesítette-e kötelezettségeit. A szerződésszerű teljesítés vizsgálata támogatási jogcímenként külön-külön történik.

5.1.1. Elszámolási kötelezettség

A közfeladat-finanszírozási szerződésekben rögzítik, hogy az egyetemek közfeladat ellátásához biztosított támogatásokat támogatási előlegként kapják, és azok esetében az elszámolás az egyes támogatási jogcímenként meghatározott követelményeknek való megfelelés alátámasztásával történik.

A támogatás elszámolásának elfogadásakor a támogatás a költségek (ráfordítások) ellentételezésére nyújtott támogatásnak minősül, amely a Számv. tv. 77. § (2) bekezdés d) pontja szerinti egyéb bevételként kell elszámolni. A közfeladat-finanszírozási szerződések tartalmazzák, hogy a támogatással történő elszámolás elfogadását követően a támogatás azon részét, mely az üzleti évben költséggel (ráfordítással) nem ellentételezett, nem szükséges a Számv. tv. 44. § (2) bekezdése alapján passzív időbeli elhatárolásként kell kimutatni, továbbá, hogy a támogatás felhasználásnak időbeli korlátja nincs.

A közfeladat-finanszírozási szerződések alapján kapott támogatásokat, az azokkal történő elszámolás elfogadásáig a támogatási előleg nyilvántartásának szabályai szerint kell a számviteli nyilvántartásokban szerepeltetni.

Az alapítvány a közfeladatok finanszírozási összegének felhasználásáról a közfeladat-finanszírozási szerződésekben meghatározott határidőre évente szakmai beszámolót és elszámolást készít.

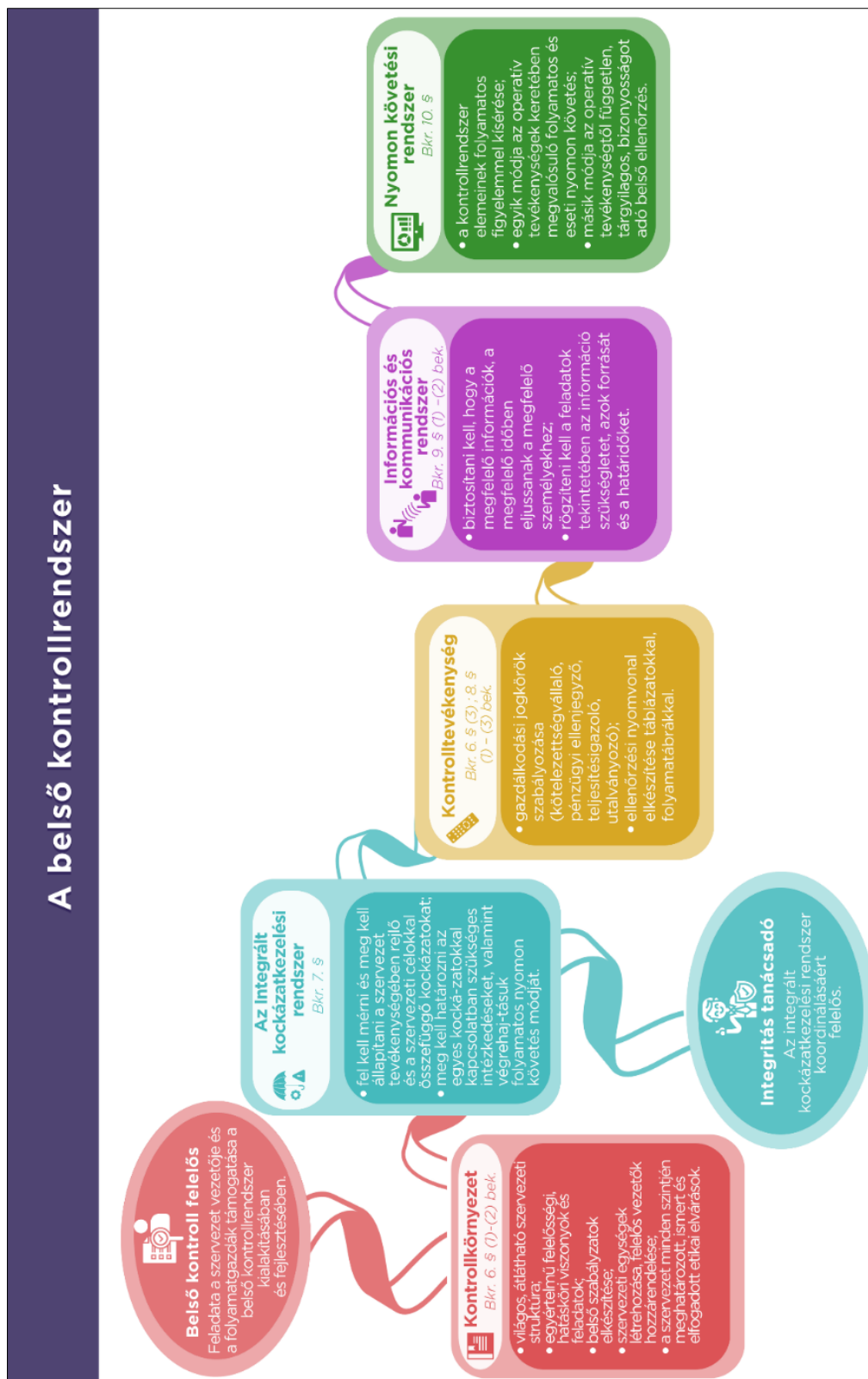
ÁSZ ajánlás

- Javasolt, hogy az alapítvány teremtsen meg a szakmai beszámoló közös (alapítvány-egyetem) értékelésének lehetőségét annak érdekében, hogy az oktatás színvonala, a képzés összetétele a kor elvárásaihoz igazodjon, illetve megteremtsék a szükséges finanszírozási háttérrel.

A keretmegállapodás tartalmazza az egyes támogatási jogcímek esetében a felhasználásra vonatkozó elszámolási kötelezettség elveit, a közfeladatfinanszírozási szerződés pedig annak részleteit, melynek ellenőrzésére a magyar állam jogosult.

A közfeladat finanszírozási szerződésben meghatározott jogcímenként juttatott forrás az adott támogatási jogcím által érintett közfeladatra fordítható, ugyanakkor egy-egy közfeladattal összefüggésben meghatározott különböző támogatási jogcímek intézményen belüli felhasználását a támogatási jogcímek nem determinálják.

6. Kontrollrendszer

Forrás: Bkr. előírásai alapján, Állami Számvevőszék szerkesztése

6.1. Kormányzati szektor

Az Áht.²² 1. § 12. pontja határozza meg a kormányzati szektorba sorolt egyéb szervezetek fogalmát, eszerint: „*kormányzati szektorba sorolt egyéb szervezet:*

- *az államháztartás központi alrendszerébe sorolt szervezetek,*
- *az államháztartás önkormányzati alrendszerébe sorolt szervezetek, valamint*
- *az Európai Közösséget létrehozó szerződéshez csatolt, a túlzott hiány esetén követendő eljárásról szóló jegyzőkönyv alkalmazásáról szóló 2009. május 25-i 479/2009/EK rendelet szerint a kormányzati szektorba sorolt szervezet”*

Az Áht. 109 § (8) bekezdése alapján „A kormányzati szektorba sorolt egyéb szervezetek és a besorolás szempontjából statisztikai módszertani vizsgálat alá vett jogi személyek megnevezését az államháztartásért felelős miniszter a Magyar Közlöny mellékletét képező Hivatalos Értesítőben és a Kormány honlapján közzéteszi, valamint a besorolás tényéről értesíti a kormányrendelet szerint adatszolgáltatásra kötelezett szervezetet és a felette tulajdonosi jogokat gyakorló szervezetet”.

A kormányzati szektorba sorolt egyéb szervezetekről szóló pénzügyminiszteri közlemény alapján a vagyonkezelő alapítványok és a fenntartásukba tartozó felsőoktatási intézmények is kormányzati szektorba tartozó egyéb szervezetek, függetlenül attól, hogy kaptak-e értesítést a besorolásról.

A kormányzati szektorba sorolt egyéb szervezeteknek az alábbi többletkötelezettségei állnak fenn:

1. A Közlemény értelmében a kormányzati szektorba sorolt egyéb szervezet köteles a központi költségvetésről szóló törvény elkészítéséhez adatszolgáltatást teljesíteni az államháztartásért felelős miniszternek. A miniszter ezen adatszolgáltatás alapján készíti elő a központi költségvetésről szóló törvény tervezetét [Áht. 13. § (3) bekezdés].
2. A kormányzati szektorba sorolt egyéb szervezetnek az Országgyűlés részére zárszámadáskor tájékoztatásul a nem teljesítő hitelkövetelések állományának kimutatását be kell mutatnia.
3. A kormányzati szektorba sorolt egyéb szervezet köteles az Ávr.²³ 5. számú melléklet 3, 24, 27. pontjában meghatározott rendszeres adatszolgáltatásokra:

Kötelezett	Tartalom	Címzett	Határidő
a Gst. ²⁴ szerinti adósságállománnyal vagy adósságot keletkeztető ügylet megkötésére vonatkozó engedéllyel rendelkező kormányzati szektorba sorolt egyéb szervezet, ha a tulajdonosi joggyakorlója útján vagy közvetlenül kapott kiértékelést a rendszeres adatszolgáltatásról, illetve - a kiértékelés alapján - a besorolás szempontjából statisztikai módszertani vizsgálat alá vett jogi személy.	a kormányzati szektorba sorolt egyéb szervezetnek 4. pontban részletezett adósságot keletkeztető ügyleteire vonatkozóan a tárgyidőszak utolsó napján fennálló adósságot keletkeztető ügyletei értékének a költségvetési évet megelőző év december 31-i tényleges, valamint a költségvetési év december 31-ei állománya	államháztartásért felelős miniszter	költségvetési évet megelőző év december 31-i tényleges állományra a költségvetési évre vonatkozó <u>első adatszolgáltatás alkalmával</u> , az első kilenc hónapban <u>negyedévente</u> , a tárgynegyedévet követő hónap 16. napjáig.
az Áht. 109. § (8) bekezdése alapján kiadott közleményben megjelölt kormányzati szektorba sorolt egyéb szervezet, ha a tulajdonosi joggyakorlója útján vagy közvetlenül kapott kiértékelést a rendszeres adatszolgáltatásról, illetve - kiértékelés alapján - a besorolás szempontjából statisztikai módszertani vizsgálat alá vett jogi személy	a kormányzati szektorba sorolt egyéb szervezet és a besorolás szempontjából statisztikai módszertani vizsgálat alá vett jogi személy számviteli beszámoló szerinti mérlege, eredménykimutatása és cash-flow kimutatása tételeinek, valamint a kiemelt mutatói, költségvetési kapcsolatai évközi tényadatai és a várható éves teljesítési adatai, szöveges indokolással kiegészítve a mérlegben, eredmény-kimutatásban és cash-flow kimutatásban szereplő speciális tételek elszámolására, költségvetési kapcsolatok és az adósság alakulására vonatkozóan		<u>negyedévente</u> , a tárgynegyedévet követő hónap utolsó napjáig, illetve <u>havonta</u> , ha a legutolsó adatközlésben szereplő adatokhoz képest a várható éves teljesítési adatokban elmozdulás várható.
a kormányzati szektorba sorolt egyéb szervezetek közül a költségvetési tervezésbe bevont szervezetek	havi mérleg, eredménykimutatás, cash-flow kimutatás (az Szt. 7. sz. melléklete szerint)		tárgyhónapot követő hó 25-e

4. A kormányzati szektorba sorolt egyéb szervezet adósságot keletkeztető ügyletet érvényesen az államháztartásért felelős miniszter előzetes hozzájárulásával köthet.

E rendelkezés nem alkalmazandó a naptári éven belül lejáró futamidejű adósságot keletkeztető ügylet igénybevételére, valamint az olyan adósságot keletkeztető ügyletre, amelyben valamennyi fél

az államháztartás valamely alrendszerébe tartozó jogi személy, illetve kormányzati szektorba sorolt egyéb szervezet. [Gst. 9. § (1)]

Adósságot keletkeztető ügyletnek minősül:

- a hitel, kölcsön felvétele, átvállalása a folyósítás, átvállalás napjától a végtörlesztés napjáig, és annak aktuális tőketartozása;
- a számvitelről szóló törvény szerinti hitelviszonyt megtestesítő értékpapír forgalomba hozatala a forgalomba hozatal napjától a beváltás napjáig, kamatozó értékpapír esetén annak névértéke, egyéb értékpapír esetén annak vételára;
- a váltó kibocsátása a kibocsátás napjától a beváltás napjáig, és annak a váltóval kiváltott kötelezettséggel megegyező, kamatot nem tartalmazó értéke;
- a Számv. tv. szerint pénzügyi lízing lízingbevevői félként történő megkötése a lízing futamideje alatt, és a lízingszerződésben kikötött tőkerész hátralévő összege;
- a visszavásárlási kötelezettség kikötésével megkötött adásvételi szerződés eladói félként történő megkötése – ideértve az Szt. szerinti valódi penziós és óvadéki repóügyleteket is – a visszavásárlásig, és a kikötött visszavásárlási ár;
- a szerződésben kapott, legalább háromszázhatvanöt nap időtartamú halasztott fizetés, részletfizetés, és a még ki nem fizetett ellenérték;
- hitelintézetek által, származékos műveletek különbözeteként az Államadósság Kezelő Központ Zrt.-nél elhelyezett fedezeti betétek, és azok összege. [Gst. 8.§ (2)]

A kormányzati szektorba sorolt egyéb szervezet a hozzájárulás iránti kérelmét az alapító, tulajdonos a Kormány által alapított kormányzati szektorba sorolt egyéb szervezet esetén az alapítói, tulajdonosi jogokat gyakorló – szervezetnek küldi meg. Ha az alapítói, tulajdonosi jogokat gyakorló szervezet a kérelemben foglaltakkal egyetért, azt az államháztartásért felelős miniszternek továbbítja.

A kérelem tartalmazza a Gst. 9. § (2) bekezdés b) pontja szerinti kötelező feladat *(jogszabályban meghatározott kötelező feladata ellátásához szükséges fejlesztéshez vagy működési költséghez szükséges)* megjelölését és az azt meghatározó jogszabályi rendelkezésre vagy a működési célra való utalást, valamint fejlesztési célú ügylet esetén a fejlesztési cél megjelölését, a fejlesztéssel előálló kapacitás meghatározását, a fejlesztés eredményeként létrejövő tárgyi eszköz folyamatos működtetéséhez szükséges források bemutatását és a hitel felhasználásának átfogó közgazdasági elemzését.

A kérelemhez mellékelni kell a Gst. 10/C. § (2) bekezdése szerinti dokumentumokat¹, továbbá a kormányzati szektorba sorolt egyéb szervezetnek a kérelem benyújtását megelőző három évről készült, a számvitelről szóló törvény szerinti beszámolóját (ideértve a kiegészítő mellékletet is), továbbá – ha a kormányzati szektorba sorolt egyéb szervezet a számvitelről szóló törvény alapján könyvvizsgálatra köteles – a beszámolóról készült könyvvizsgálói jelentést, továbbá a tárgyévi üzleti

¹hitel felvételének szándéka esetén a pénzügyi szolgáltató és az önkormányzat közötti hitelszerződés tervezete; kötvény nyilvános kibocsátásának szándéka esetén a Magyar Nemzeti Bank részére jóváhagyásra benyújtandó tájékoztató, illetve a jóváhagyott engedély; kötvény zártkörű kibocsátásának szándéka esetén a befektető és az önkormányzat közötti, a kötvény lejegyzéséről vagy megvásárlásáról szóló megállapodás tervezete; kezesség-, illetve garanciavállalás esetén a kezesi szerződés, illetve a garanciaszerződés és a kezességgel, illetve garanciával biztosított ügyletről szóló szerződés tervezetét és az adósnak az ügylet futamidejének végéig tartó időszakra vonatkozó pénzügyi információi; egyéb adósságot keletkeztető ügylet esetén az ügyletet alátámasztó dokumentumok

tervét (vagy nyilatkozatot arról, hogy üzleti terv készítését az alapító, tulajdonos szervezet, illetve az alapítói, tulajdonosi jogokat gyakorló szervezet nem írta elő.) [353/2011. Korm. rendelet²⁵ 11. §]

Az államháztartásért felelős miniszter a hozzájárulást abban az esetben adja meg, ha:

- annak megadása az államháztartás adósságának a központi költségvetésről szóló törvényben előírt mértéke teljesítését nem veszélyezteti;
- az adósságot keletkeztető ügylet a kormányzati szektorba sorolt egyéb szervezet jogszabályban meghatározott kötelező feladata ellátásához szükséges fejlesztéshez vagy működési költséghez szükséges, és
- a hitel felhasználásával megvalósítandó fejlesztés esetében a fejlesztés kiadásainak megtérülése valószínűsíti a hitel visszafizetését, és a hitel felhasználásának átfogó közgazdasági elemzése a hitel visszafizetése szempontjából megnyugtató eredményre vezet. [Gst. 9. § (2)]

6.2. Kontrollrendszer kialakítása

A kormányzati szektorba sorolt egyéb szervezetnek minősülő vagyonkezelő alapítványok, illetve a fenntartásukba tartozó felsőoktatási intézmények részére a Bkr. 54/A. §-sa további feladatként írja elő a Bkr. 1-10. § -ának alkalmazását, azaz a belső kontrollrendszer kialakítását, működtetését és fejlesztését.

A vagyonkezelő alapítvány és az egyetem működését a belső kontrollrendszer öt eleme (kontrollkörnyezet, integrált kockázatkezelési rendszer, kontrolltevékenységek, információs és kommunikációs rendszer, monitoring) alapján szükséges kialakítani.

A kontrollkörnyezetet úgy kell kialakítani, hogy abban világos legyen a szervezeti struktúra, a folyamatok átláthatók, egyértelműek a felelősségi, hatásköri viszonyok és feladatok, meghatározottak, ismertek legyenek. Az etikai elvárásokat úgy kell meghatározni, hogy a szervezet minden szintjén elfogadottak legyenek. Cél továbbá az átlátható a humánerőforrás-kezelés, valamint a szervezeti célok és értékek irányában való elkötelezettség fejlesztése és elősegítése. A szabályzatok elkészítése mellett fontos a folyamatok működéséhez, feladatok végrehajtásához szükséges szervezeti egységek létrehozása, felelős vezetők hozzárendelése, működésük egyértelmű rögzítése.

Az alapítvány és az egyetem köteles kontrolltevékenységeket kialakítani, melyek biztosítják a kockázatok kezelését és csökkentését, a szervezet céljainak elérését.

Köteles az alapítvány/egyetem belső szabályzataiban a felelősségi körök meghatározásával legalább az alábbiakat szabályozni:

- engedélyezési, jóváhagyási és kontrolleljárások,
- a dokumentumokhoz és információkhoz való hozzáférés
- beszámolási eljárások.

Fontos biztosítani legalább az előzőekben meghatározott területek elkülönítését, a hozzájuk kapcsolódó felelősségi körök meghatározását.

A költségvetési szerv vezetője köteles elkészíteni és rendszeresen aktualizálni a költségvetési szerv ellenőrzési nyomvonalát, amely a költségvetési szerv működési folyamatainak szöveges, táblázatokkal vagy folyamatábrákkal szemléltetett leírása, amely tartalmazza különösen a felelősségi és információs szinteket és kapcsolatokat, irányítási és ellenőrzési folyamatokat, lehetővé téve azok nyomon követését és utólagos ellenőrzését.

Az információs és kommunikációs rendszer kialakítása során biztosítani kell, hogy a megfelelő információk a megfelelő időben eljussanak a megfelelő személyekhez. Rögzíteni kell a feladatok tekintetében az információ szükségletet, azok forrását, határidőket (beérkezés, feldolgozás, beszámolás, adatszolgáltatás), felelősöket.

Az integrált kockázatkezelési rendszer működtetése érdekében a szervezetnek el kell készítenie az integrált kockázatkezelés eljárásrendjét, mely az alapítvány/egyetem minden tevékenységére kiterjed, biztosítja a működést veszélyeztető események (kockázatok) teljeskörű azonosítását, értékelését, kezelését, nyomon követését.

Az integrált kockázatkezelés érdekében meg kell határozni a kockázat típusát (külső, belső), befolyásoló képességét (érték meghatározása), majd értékelni kell a kockázatokat a várható hatások mértéke és valószínűsége tükrében. Fentiek alapján a kockázatok kapcsán rendelkezésre álló információk alapján ki kell dolgozni a kockázatkezelés módját, mely részletesen tartalmazza kockázattípusonként a szükséges intézkedéseket, a felelősök körét és a határidőket. A Bkr. 6. § (6) bekezdése alapján a költségvetési szerv vezetője a belső kontrollrendszer koordinálására belső kontroll felelőst jelölhet ki. Ha a költségvetési szervnél van integritás tanácsadó is, akkor a belső kontroll felelős és az integritás tanácsadó közötti együttműködést és feladatmegosztást a költségvetési szerv szervezeti és működési szabályzatában egyértelműen meg kell határozni. A belső kontroll felelős feladata a költségvetési szerv vezetője és a folyamatgazdák támogatása a belső kontrollrendszer kialakításában és fejlesztésében.

A Bkr. 7. § (4) bekezdése alapján a szervezet vezetője az integrált kockázatkezelési rendszer koordinálására integritás tanácsadót jelölhet ki. Ha a költségvetési szerv integritás tanácsadót foglalkoztat, akkor az integrált kockázatkezelési rendszer koordinálásával kapcsolatos feladatokat az integritás tanácsadó látja el.

Szervezeti integritást sértő esemény minden olyan esemény, mely a szervezetre vonatkozó szabályoktól eltér, lassítja vagy gátolja a szervezet hatékony feladatellátását, vagy a kitűzött célok elérését. Ezek elkerülése érdekében szükséges megalkotni a szervezeti integritást sértő események kezelésének eljárásrendjét, melynek kötelező tartalmi elemeit a Bkr. 6. § (4a) bekezdés tartalmazza. Ezen szabályozásban rögzíteni kell az események észlelésének, rögzítésének, nyilvántartásának, értékelésének a vizsgálat lefolytatásának, kockázatok kezelésének és a nyomon követésnek a szabályait, illetve a bejelentő védelmében meghatározott intézkedéseket. Továbbá ezen feladatokhoz szervezeti egységet és felelőst is ki kell jelölni, s rögzíteni kell a szabályzatban. Az integritást sértő események kapcsán szükséges kezelni az események bekövetkezésének megelőzésére vonatkozó szabályokat is, hiszen jobb megelőzni, mint kezelni.

A nyomon követési rendszer a kontrollrendszer elemeinek folyamatos figyelését jelenti. A rendszer folyamatos figyelésével, az előre meghatározott értékektől való eltérés, vagy a bekövetkező (kockázatként jelzett) események jelzés értékűek a vezetők számára, melyek nagymértékben támogatják az alapítvány/egyetem vezetőit a felelős döntéshozatalban, a szükséges intézkedések megtételében.

A nyomon követés egyik módja lehet az operatív tevékenységek keretében megvalósuló folyamatos és eseti nyomon követés, a másik módja az operatív tevékenységtől független, tárgyilagos, bizonyosságot adó belső ellenőrzés, melynek célja, hogy az adott szervezet működését fejlessze és eredményességét növelje. A szervezeti méretek alapján az alapítványok esetében elegendő lehet az operatív tevékenységek keretében megvalósuló folyamatos és eseti nyomon követés rendszerének kialakítása, de a kuratórium az alapítvány belső ellenőrzését ellátó személy megbízása, szervezeti egység kialakítása mellett is dönthet.

A feladatok ellátásának folyamatos nyomon követésével növelhető a működés hatékonysága és eredményessége, támogatást nyújthat a működési formából adódó anomáliák kiszűréséhez, a gördülékeny ügymenet biztosításához, a rejtett kockázatok feltárásához és kezeléséhez. A vagyonkezelő alapítvány esetében a feladatellátás nyomon követésének működtetéséért az alapítvány kuratóriumának elnöke felelős.

ÁSZ ajánlás

- A feladatellátás folyamatos nyomon követése érdekében javasolt belső szabályozás kialakítása, amely tartalmazza; a kockázatelemzés módját/módszerét, bizonyosságot adó eljárási szabályokat, a megállapítások hasznosításának nyomon követését, nyilvántartások vezetésével kapcsolatos kötelezettséget (pl.: belső-külső ellenőrzések és ahhoz kapcsolódó intézkedési tervek), a kockázati beszámolók, elemzések felhasználásának, megtárgyalásának rendjét, a kockázatellenőrzés mandátumát, a kockázat elemzést, kontrollt ellátó szakember, szervezet függetlenségét, a tevékenysége elvégzésének feltételeit.

Az alapítvány/egyetem által elkészítendő etikai szabályrendszer az alapítvány/egyetem részéről fontosnak, értékesnek és követendő példának tartott, valamint a kerülendő viselkedési, cselekvési normákat kell, hogy tartalmazza.

ÁSZ ajánlás

- Az alapítvány/egyetem dolgozza ki a működése során alkalmazandó etikai elvárásokat (etikai kódex), mely tartalmazza, hogy
 - mit tekint etikus magatartásnak és mit nem;
 - a szakmai hozzáértés, magatartás, kapcsolattartás szabályait;
 - mely szakterület, beosztás, családi kapcsolat összeférhetetlen egymással;
 - az ajándékok és egyéb előnyök elfogadásával kapcsolatos eljárásrendet stb.

Az alapítványi célok elérése és az ellátott közfeladatok érdekében fontos a döntéshozók függetlenségének biztosítása, összeférhetetlenségi szabályok meghatározása és betartása.

6.3. Belső ellenőrzés

Az alapítványok és az egyetemek speciális működési formája, az önálló gazdálkodásuk alá tartozó vagyon nagysága és a rendszeres költségvetési támogatás volumene miatt javasolt és célszerű a belső ellenőrzés kialakítása és működtetése. A belső ellenőrzési tevékenység részletszabályainak kidolgozásához jelen fejezet és az ebben bemutatásra kerülő ÁSZ ajánlások adnak iránymutatást. Az ÁSZ – figyelembe véve a Bkr. 15-51. §-ok foglalt rendelkezéseket – a 6.3. fejezetben megfogalmazott ajánlásaival segítséget kíván nyújtani a belső ellenőrzési tevékenység kialakításához és működtetéséhez.

A belső kontrollrendszer egyik alappillére a belső ellenőrzés, mely független, tárgyilagos bizonyosságot adó és tanácsadó tevékenység, amelynek célja, hogy az ellenőrzött szervezet működését fejlessze és eredményességét növelje, az ellenőrzött szervezet céljai elérése érdekében rendszerszemléletű megközelítéssel és módszeresen értékelje, illetve megállapításaival és javaslataival elősegítse az ellenőrzött szervezet irányítási és belső kontrollrendszerének hatékonyságát.

A belső ellenőrzést elláthatja a szervezeten belüli külön szervezeti egység belső ellenőrzési vezetővel az élén, vagy a feladat ellátására kijelölt személy (belső ellenőr/belső ellenőrzési vezető), vagy külső szolgáltató.

Ha a felsőoktatási intézményben az Nftv. 94. § (2a) bekezdésében foglaltak alapján kancellár foglalkoztatására kerül sor, az egyetem alapító okiratának eltérő rendelkezése hiányában – az Nftv. 13/A. § (2) bekezdés a) és b) pontjai alapján a kancellár vagy az arra kijelölt személy felel a belső ellenőrzésért, a szükséges intézkedések, javaslatok előkészítésért, valamint egyetértési jogot gyakorol a rektor döntései és intézkedései tekintetében (az intézmény gazdálkodását, szervezetét, működését érintő gazdasági következménnyel járó ügyekben). Azoknál a felsőoktatási intézményeknél, amelyek az Nftv. 94. § (2) bekezdése szerinti felhatalmazással élve magasabb vezetőként (vezető állású munkavállalóként) gazdasági vezetőt foglalkoztatnak, továbbá abban az esetben, ha az egyetem alapító okirata akként rendelkezik, hogy a belső ellenőrzés működtetéséért nem a kancellár felel, az egyetem szervezeti és működési szabályzatában kell meghatározni a belső ellenőrzést végző szervezeti egység szervezeti hierarchiában elfoglalt helyét és jogállását.

ÁSZ ajánlás

- A belső ellenőrzést végző szervezeti egység vezetésére, illetve amennyiben a belső ellenőrzést egy személy látja el, a belső ellenőri tevékenység ellátására legalább 5 éves szakmai gyakorlattal rendelkező személy kaphasson megbízást.

A belső ellenőrzést végző személy munkáját a nemzetközi, valamint az államháztartásért felelős miniszter által közzétett belső ellenőrzési standardok, útmutatók figyelembevételével, valamint a belső ellenőrzési vezető által - az államháztartásért felelős miniszter által közzétett belső ellenőrzési

kézikönyv minta alkalmazásával - kidolgozott és a felsőoktatási intézmény kijelölt vezetője által jóváhagyott belső ellenőrzési kézikönyv szerint végzi.

ÁSZ ajánlás

- Javasolt a Bkr. 17. § (2) bekezdés szerinti tartalmi elemek beépítése a belső ellenőrzési kézikönyvbe és a kézikönyv legalább kétévenkénti felülvizsgálata.
- Javasolt az elvégzett ellenőrzésekről a Bkr. 50. § (2) bekezdése szerinti tartalommal nyilvántartást vezetni, továbbá gondoskodni az ellenőrzési dokumentumok megőrzéséről.

A Bkr. 21. § (2) és (4) bekezdése, 22. § tartalmazza a belső ellenőrzés feladatait, melynek szervezeti sajátosságok szerinti figyelembevétele javasolt a belső ellenőrzés kialakításánál.

MELLÉKLETEK

1. számú melléklet

Egyetemek befektetési során figyelembe vehető elvek

Az egyetem befektetési szabályzatában a felelős gazdálkodás érvényesítése érdekében megfontolandó elvek:

- az egyetem tulajdoni részesedésével gazdasági társaság alapításáról, abban részesedés szerzéséről, az abban való érdekeltség elidegenítéséről, gazdasági társaság megszüntetéséről a szenátus csak a befektetési testületének/szakértőjének egyetértésével dönthet a gazdasági társaság szakmai, gazdasági célját, működését bemutató üzleti terv/hatástanulmány/kockázatértékelés alapján,
- az egyetem tulajdoni részesedésével működő gazdasági társaságban az egyetem befolyása (tulajdoni aránya) mértékénél (arányánál) nem lehet kisebb arányú az osztalékból való részesedése,
- az egyetem tulajdoni részesedésével működő gazdasági társaságban az egyetem anyagi felelőssége nem haladhatja meg a vagyoni hozzájárulása mértékét,
- az egyetem tulajdoni részesedésével működő gazdasági társaság tőkehiányát az egyetem a részesedése (tulajdoni hányada) névértékénél nagyobb mértékben nem finanszírozhatja,
- az egyetem többségi befolyásával rendelkező gazdasági társasága részére tagi kölcsön és támogatás célhoz kötötten-, (a támogatási szerződésben rögzített) elszámolási kötelezettséggel nyújtható, a fenntartó alapítvány kuratóriuma jóváhagyásával,
- az egyetem tulajdoni részesedésével működő gazdasági társasága hitelfelvétele, kezességvállalása, kötvény- és részvénykibocsátása esetén a szenátusi döntéshez kikérendő az egyetem befektetési testületének/szakértőjének véleménye,
- a közszolgáltatási feladatot ellátó gazdasági társaság részére az ellátott feladattal arányos pénzügyi fedezetet biztosít az egyetem,
- a szellemi alkotás üzleti célú hasznosítására a megalapozott döntés érdekében akkor javasolt gazdasági társaság létrehozása, ha a szellemi alkotás hasznosítása az egyetem szervezetén belül nem megvalósítható olyan hatástanulmány alapján, melyet a fenntartó döntéshozó szerve elfogadott,
- az egyetem tulajdoni részesedésével működő gazdasági társaságok az éves beszámolóik mellett féléves adatszolgáltatással is támogatják a gazdasági társaság időarányos eredményének, valamint követeléseinek, kötelezettségeinek és likviditásának egyetem általi monitoringját, melyet célszerű az egyetem egységes, integrált gazdálkodási informatikai rendszerében rögzíteni,

- az egyetem azon tulajdoni részesedésével működő gazdasági társaságának fenntartása, amelyik két egymást követő üzleti évben veszteséget termel, felülvizsgálandó és értékelendő a szakmai célok teljesülése szempontjából,
- az egyetem tulajdoni részesedésével alapított/működő gazdasági társaság nem terhelheti az egyetemet pótbefizetési kötelezettséggel,
- az egyetem többségi befolyásával rendelkező gazdasági társaságának működése, gazdálkodása az egyetem belső ellenőre által időszakosan ellenőrizendő,
- az egyetem többségi befolyásával rendelkező gazdasági társasága minden pályázati projektjét előzetesen bemutatja a többségi tulajdonosi joggyakorló befektetési testülete/szakértője részére,
- az egyetem szellemi alkotása üzleti célú hasznosítására létrehozott/működtetett, az egyetem tulajdoni részesedésével működő gazdasági társaságra kiterjed az egyetem szellemi tulajdonkezelési szabályzata is.
- az egyetem vezetőinek és vezetői megbízással rendelkező munkavállalóinak egyetem tulajdoni részesedésével működő gazdasági társaságban történő tulajdonosi, ügyvezetői, igazgatói tisztségek betöltése és javadalmazása feltételeinek meghatározása,
- egyetemi kontrollrendszer kialakítása, melyben az egyetem tulajdoni részesedésével működő gazdasági társaságoknak aktualizált nyilvántartásán túl tulajdoni részesedéseik analitikus nyilvántartása is megvalósul integráltan az egyetem gazdasági információs rendszerével,
- az egyetem tulajdoni részesedésével működő gazdasági társaságok tevékenységéről és gazdasági adatairól éves beszámoló készítése az egyetemi tulajdonosi joggyakorló által a szenátus és a fenntartó részére, melyet a fenntartó alapítvány befektetési testülete/szakértője véleményez,
- az egyetem többségi befolyásával rendelkező gazdasági társaságai működésének évközi monitorozása.

A befektetési testület (amennyiben felállításra kerül) vagy szakértő munkakör lehetséges feladatai

- javaslatok megfogalmazása a befektetési szabályzat tartalmára vonatkozóan, többek között befektetési stratégia kialakítására, a végrehajtás monitorozásának eszközszerére, a befektetések kezelésének és a befektetési stratégia megvalósulását támogató monitoring tevékenység szervezetére-működésére;
- javaslat kidolgozása a befektetések rövid-, és hosszú távú céljainak meghatározására mind az alapítvány, mind az egyetem esetében a befektetési szabályzatban;
- céloknak megfelelő befektetési javaslatok készítése, azok megalapozása, elemzése;
- a (további) finanszírozásra javasolt/alkalmasnak jelölt vagy alapításra tervezett gazdasági társaság pénzügyi, adó-, és jogi átvilágítását elvégzi/alapító okiratát véleményezi mind az alapítvány, mind az egyetem esetében, továbbá javaslatot tesz a teljesítménycélokra és követelményekre, a teljesítmény elmaradás esetére szerződésekben meghatározandó szankciókra, és döntéselőkészítő javaslatát elkészíti a KEKVA tv. 22. § (4) bekezdése szerinti körben a szenátust, vagy az alapító okirat alapján a fenntartót megillető döntésekhez;
- a tulajdoni részesedéssel érintett/finanszírozott gazdasági társaságok éves beszámolóinak, gazdálkodásának véleményezése mind az alapítvány, mind az egyetem esetében, a befektetések gazdasági társaságonkénti teljesítményének éves értékelése, a társasági részesedésre vonatkozó javaslatainak elkészítése befektetési döntésre;
- a befektetések negyedéves értékelése és az ahhoz kapcsolódó értékvesztés elszámolására vonatkozó javaslattétel a kancellár/gazdasági vezető részére;
- a befektetési javaslatok és a kapcsolódó kockázatelemzés befektetési-portfóliókezelési szakmai véleményezése mind az alapítvány, mind az egyetem esetében, módosítási javaslatok kezdeményezése;
- az egyetem vagyongazdálkodásával kapcsolatos stratégiai döntések véleményezése;
- az egyetem szellemi tulajdon-kezelési szabályzatának az arra jogosult szerv jóváhagyása előtti véleményezése;
- az egyetem belső szabályzatában kerüljön rögzítésre az egyetemi munkavállaló és közvetlen hozzátartozójának az egyetem tulajdoni részesedésével bíró gazdasági társaságban történő tulajdoni rész birtoklásának feltételei és tilalma;
- az egyetem befektetési szabályzatának az arra jogosult szerv jóváhagyása előtti véleményezése;
- szakértői támogatás nyújtása a kancellár/gazdasági vezető részére.

Rövidítések jegyzéke

¹ Alapítványok/vagyonkezelő alapítványok

² Egyetemek/felsőoktatási intézmények

³ ÁSZ tv.

törvény

⁴ ÁSZ

⁵ Alaptörvény

⁶ Számv. tv.

⁷ Civil tv.

⁸ KEKVA tv.

⁹ Eszámvr.

¹⁰ Vtv.

¹¹ Vtvr.

¹² Civil vhr.

¹³ Nftv.

¹⁴ Cnytv.

¹⁵ Info tv.

¹⁶ Nftv. vhr.

¹⁷ Nvtv.

¹⁸ Tkfitv.

¹⁹ Pp.

²⁰ Ptk.

²¹ Bkr.

²² Áht.

²³ Ávr.

²⁴ Gst.

²⁵ 353/2011. (XII.30.) Korm.rendelet

Közfeladatot ellátó közérdekű vagyonkezelő alapítványok

Magán felsőoktatási intézmények

Az Állami Számvevőszékről szóló 2011. évi LXVI.

Állami Számvevőszék

Magyarország Alaptörvény (2011. április 25.)

A számvitelről szóló 2000. évi C. törvény

Az egyesülési jogról, a közhasznú jogállásról, valamint a civil szervezetek működéséről és támogatásáról szóló 2011. évi CLXXV. törvény

A közfeladatot ellátó közérdekű vagyonkezelő alapítványokról szóló 2021. évi IX. törvény

A számviteli törvény szerinti egyes egyéb szervezetek beszámoló készítése és könyvvezetési kötelezettségének sajátosságairól szóló 479/2016.(XII.28.) Korm. rendelet

Az állami vagyonról szóló 2007. évi CVI. törvény

Az állami vagyonnal való gazdálkodásról szóló 254/2007.(X.4.) Korm.rendelet

A civil szervezetek gazdálkodása, az adománygyűjtés és a közhasznúság egyes kérdéseiről szóló 350/2011. (XII.30.) Korm. rendelet

A nemzeti felsőoktatásról szóló 2011. évi CCIV. törvény

A civil szervezetek bírósági nyilvántartásáról és az ezzel összefüggő eljárási szabályokról szóló 2011. évi CLXXXI. törvény

Az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról szóló 2011. évi CXII. törvény

A nemzeti felsőoktatásról szóló 2011. évi CCIV. törvény egyes rendelkezéseinek végrehajtásáról szóló 87/2015.(IV.9.) Korm. rendelet

A nemzeti vagyonról szóló 2011. évi CXCVI. törvény

A tudományos kutatásról, fejlesztésről és innovációról szóló 2014. évi LXXVI. törvény

A polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény

A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény

A költségvetési szervek belső kontrollrendszeréről és belső ellenőrzéséről szóló 370/2011. (XII.31.) Korm. rendelet

Az államháztartásról szóló 2011. évi CXCV. törvény

Az államháztartásról szóló törvény végrehajtásáról szóló 368/2011. (XII.31.) Korm. rendelet

Magyarország gazdasági stabilitásáról szóló 2011. évi CXCV. törvény

Az adósságot okozó ügyletekhez történő hozzájárulás részletes szabályairól szóló 353/2011. (XII.30.) Korm.rendelet